МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ

арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн областной Грозненски городской комитетий а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

27 (2652) | КIиранди, 1 апрель, 1962 шу. | Мах 2 кеп.

Дика вIаштIехьдаьккха чакхдаккха юрта боахама управлени эргайоаккхилга

Парте крайкомийи обкомийи хьалхара секретараш а болаш РСФСР йолча КПСС ЦК Бюро заседани хилар 29-ча марта КПСС Центральни Комитете.

Заседани хьайийлар РСФСР йолча КПСС ЦК Бюро председатела, КПСС ЦК Хьалхарча секретара новкъоста Н. С. Хрущева.

Юрта боахама управлени эргаяккхара гIулакх мишта лел хойташ хоам бир РСФСР йолча КПСС ЦК Бюро Председатела хьалхарча заместитела новкъоста Г. И. Воронова. Цо аьлар:

Парте Центральни Комитета мартовски Пленумо белгалдаьхача гIулакххех лоархIамера цхьа гIулакх да юрта боахама управлени овлан тIара эргайоаккхилга. Ше мадарра аьлча вай хIанз керда хьаеш я юртбоахама аппарат.

Новкъоста Н. С. Хрущева хьалха даьккхача а КПСС ЦК мартовски Пленума решене тIа дIаяздаьча а тайпара, колхозашкеи совхозашкеи юрта боахама продукташ яхара деча кулгала керттера звено а хинна дIаотта еза колхозно-совхозни е совхозно-колхозни территориальни производственни управленеш. Производственни управленеш вIашагIйохкара моттигашкарча партийнии советскии органашца цхьана эшшаш бола болх баьб РСФСР йолча КПСС ЦК Бюрос и Российски Федераце Министрий Советои. ХIанз укх сахьате 68 областе, крае, автономни республике вIашагIъелла йисте а яьнна, болх бе дIайолалуш я 418 территориальни производственни управлени, царех 413 — районий юкъареи 5 — автономни областий доазош чулоацаши. Районий юкъарча 413 управленеех 319 колхозно-совхозни, 71 — совхозно-колхозни, 15 — колхозни, 8 — совхозни территориальни производственни управлени я. Юртбоахама производство йоккха йоацаш йолча Карельскии Калмыкскии автономни республикашка а Мурмански областе а районий юкъара управленеш хургьяц. Цу республикашка хьаю юртбоахама продуктай заготовкайи производствай министерство, хIаьта Мурмански областе — юртбоахама продуктай заготовкайи производствай управлени.

Территориальни производственни управленена чудоагIаш хургда, дукхагIча хьале, 30-негара 60-нега дIакхоачаш боахамаш. ЧIоагIа яьржа ядаши бувзам хала болаши йолча областашкеи автономни республикашкеи (Хабаровски край, Камчатски, Сахалински, Магадански областаш, Къилбаседа-ХIирийи Нохч-ГIалгIайи АССР) цхьан управленена чубоагIаш хургба 15-негара 22-нега кхоачаш боахам. ДукхагIа йола колхозаш кагий йолча областашка (Калинински, Ярославски, Горьковски областаш) цхьаццайолча моттигашка 100 а кхы дукхагIа а боахамаш чудоагIаш хургья управленеш. Укхаза, хьагучох, дукхагIа хилийтанза баргбац инструктораш-организатораш а.

РСФСР-е йистебаьннаб управлене кердача органашта эшаш йола кадраш хьакъоастаяра болх. Опыт йолаш, юрта боахам дика бовзаш бола нах хьожабаьб цига. Областийи краяйи исполкомий а АССР Министрий Советий а председателий 76 хьалхарча заместителех 68 саг лакхара образовани йолаш ва, 70 саг юрта боахама специалист ва. Болхлой из категори ший номенклатуре хьа а ийца, царех хIаравар дIачIоагIваьв РСФСР йолча КПСС ЦК Бюрос. Территориальни производственни управленей начальникаш, цу управленешка хургбола КПСС обкомий, крайкомий парторгаш, районий юкъарча газетий редактораш хьаийцаб РСФСР йолча КПСС ЦК Бюро йоагI-йоагIача отдела учетни номенклатуре. Керттерча даькъа уж берригаш а иштта хьакъоастабаьи чIоагIбаьи баьннаб.

Управлене кердача органашка балхаш де кадраш хьакъоастаяра гIулакх кхоачам боллаш дика ца леладарах нов. Г. И. Воронова критика ю парте Пермскии Костромскойи обкомашта. Укх гарггарча деношка йистедаккха деза производственни управленешка кадраш хьожаелга, йоах цо. Цига бахийта беза, йоах нов. Г. И. Воронова районийи областийи организацешкара дикагIа бола болхлой а, хIаьта иштта опорнохьокхама боахамашкара специалисташ а. Колхозаштеи совхозаштеи керте латта кадраш вIалла а хьаяха мегаргьяц цу гIулакха. Из де йиш йоацилга геттара нийса кертагIа доах вайна новкъоста Н. С. Хрущева. Геттара сиха йистедаккха деза юртбоахама продукташ яхараи уж кийчъяраи йолча областийи краяйи управленей штаташ чIоагIъелга а.

ДIахо нов. Г. И. Воронова дувц районий юкъара производственни управленеш, цу управленей парторгийи комсоргийи институт, районий юкъара газеташ, юртбоахама продукташ яхараи уж кийчъяраи йола областийи краяйи управленеш, юрта боахама йола комитеташ хьаярца дувзаденна цхьадола хаьдда дешаш. Цо къаьстта кертагIдоах районий юкъарча управленей декхараш, белгалдоаккх цу управленей балхаца ра керттердар къахьегам нийса вIаштIехьбаккхари болх дика барах совнагIа луш дола алапеш телга хьисапаца леладари долга.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра тIехьа ца а доахаш чакхдаха деза гIулакхаш, бIаьстан культураш дIаювлга толамца чакхдаккхара хьакъехьара практически декхараш дувц нов. Г. И. Воронова ший къамаьл чакхдоаллаш. Парте обкомашеи крайкомашеи юрта боахама управлени эргайоаккхилга укх гарггарча хана йистедоаккхаргхиларах, хIара колхозеи совхозеи балха хьинаре, гIулакх довза а довзаш кулгалде ховргдолаш болча, инициатива а квалификаци а йолаш болча нахаца территориальни управленеш цар чIоагIъергхиларах дог тийша ва со, аьлар оратора.

Заседане къамаьл дир новкъоста Н. С. Хрущева.

Новкъоста Н. С. Хрущева къамаьл

Новкъостий! ХIанз вай дувцаш дола дош геттара лоархIаме да вай партена, дерригача советски халкъа. Юрта боахама деш долча доала система овлангара денз хувцанза яргйоацаш лаьрхIар КПСС ЦК Пленумо. Вай массане а лоархI, оттаяьча доал дара структуро юрта боахама деш дола кулгал дикка тоаде, хIара колхозеи совхозеи продукташ йоахилга сихха дегIадоагIилга Iалашде йиш хулийташ хилар. Цхьабакъда, мелла дика из яле а система шешийггара хеттача тайпара пайда лургбац, нагахьа санна опыт йола кадраш вай ца къоастайойя, нагахьа санна хьалхарча денношке а денз балха тIа нийса никъ вай ца лоаце. Цудухьа цIаьхка а шун терко тIаерзае безам бар са керда йоххкача управлене органий балха цхьадолча дешашта.

Производственни управленей балха практикагара дIаволалургва со. Производственни управленей берригача балха лард хила еза хIара колхозеи совхозеи беш бола оперативни, организаторски болх. Оперативность хила еза заседанеш яра, протоколаш яздара а ца хулаш, бокъонца боахама кулгалдара, колхознии совхознии производствера нах Iомабара. Керда йоххкаш йолча управлене органий эргало я а я юрта боахама тIагIоллара кулгалдаь а ца Iеш, хIара колхозеи совхозеи производство вIаштIехьъяккха езаш уж хилар. Цудухьа оттаю царна эшшаш йола колхозереи совхозереи гIулакхаш мадарра довзаш хила безача квалифицированни болча наьха штат а. ХIаьта долчча бесса гIулакхаш довзара, производство дегIайоалаеча гIо дара инспектораш-организатораш, парторгаш, инструктораш декхарийла ба колхозаши совхозаши йолчча болх бе, эггара кертера декхар цигга кхоачашде — юртбоахама продукташ сихха алсамъяха. Заседаней хьакъехьа аьлча, уж эшац моллагIча цхьан колхоза е совхоза балха итогаш яра, производство айяра царна эшар фуд хара мара. Совещане балха гIулакха дагадувла, опыт дIаюха эца мегаргья, тIехьагIа из опыт массаболча боахама юкъехьоргйолаш.

Цхьабакъда, тIехъяьха е мегаргьяц совещанеш, производственни управлене Совета заседанеш. Нагахьа санна производственни управленена керте латтар шийна тIера декхар бехктокхаме ца лоархIаш, заседанеш елга, протокалаш язделга да аьнна хеташ вола начальник хуле, цо ираз доадергда гIулакха. Уж тайпа болхлой кулгалде оттабе мегаргбац. Совхозий директорашкеи колхозий председателашкеи йиш хулийтаргьяц цар денгара денга производства гIулакхаш леладе, колхозийи совхозийи кулгалхой приемнешка багIа безаш хургба тIаккха, хIаьта боахам ше хиннача тайпара доал доацаш бусаргба. Цо бохабу колхозашкареи совхозашкареи производственни болх.

Производственни управленешта санна, юрта боахама йолча комитеташтa а доагIарг лоархI аз айса аьннар. Комитеташа а мегаргьяц тIехъяьха заседанеш е, гIулакх доацаш нах балха тIара баха. Парте Центральни Комитето динза даргдоацаш лаьрхIад, юрта боахама йолча комитеташтa юкъебоагIараш чIоагIгIа партеи правительствaи тешам бенна нах хулга. Комитеташта керте латт республикай компартей ЦК-ай, парте крайкомий, обкомий хьалхара секретараш. Комитетий членаш ба плановии органий, «Союзсельхозтехника» лакхехьара болхлой, юрта боахама министраш. Цу тайпара бехктокхамера болхлой комитеташта ше къоастабеча хана парте Центральни Комитета дага хиннар дар, юрта боахама хьалхашка увтта дешаш цар сихха, оперативно къестадергда аьнна хетар, юрта боахам материально-технически Iалашбара парте белгалдаь гIулакхаш кхоачашделга шоаех тийша хилар цар кхетадергда аьнна хетар.

Ца дийцача а ховш да, управлене кердача органашка лакхера денз лохе кхаччалца чIоагIгIа бехктокхам оттабе безаш хилар. Колхозерчеи совхозерчеи гIулакхий хьакъехьа управлене начальника отчеташ тела декхарийла ба инспектораш-организатораш, производства гIулакхий хьакъехьа области е республикана отчет тела декхарийла ва управлене начальник. Цу тайпарча отчеташка ладувгIача хана, кулгалдечоа ха деза, цу отчета хьакъехьа ше де декхарийла вар, протокол язделга а доацаш, хьалхашка этта дешаш сихха къоастаделга хилар. Цигга эш оперативность. Нагахьа санна машинашта ремонт елга тIехьадусаш дале, дерригa хIамаш чулоацаш йола директива яц эшар, доагI-доагIача гIулакха сихха эшар де деза. Нагахьа санна фермашка механизаци яра гIулакх во латте, приказ язде дезац, цигга инженер а вахийта новкъостал де деза колхоза е совхоза.

Ишта, алхха ишта къоастаде деза дешаш. ЦIаькха а ях аз, оперативно хьажа веза: фунаьхкдаьча колхозо производство дика вIаштIехьъяьккхай, хIаьта фунаьхкдаьчо — вогIа. Долче, ха деза, гIулакхаш цхьан боахаме дикагIа а вокхазахьа вогIа а хIана лел. Гучох, кадрай болх хила мег из, нах Iомабе бийзача мег. Уж тайпа моттигаш нийсъелча кадраш хувца сихлу цхьабола кулгалхой, шоай балха хьалхара жоп луш тIехьагIа шоашта атта хилийтар духьа, оаха-м колхоза председатель е совхоза директор хийцав аьнна алар духьа.

Бакъда, цхьа болхло дIа а ваьккха цун когаметта кхывар оттаве-м мегаргва, вешта массаза а мича нийслу хьатIавена болхло кIал хинначул дуккха а дикагIа волаш. Кадраш хувцара дукха тIера хила мегаргдац, новкъостал дукхагIа де деза колхозийи совхозийи кулгалхошта, специалисташта.

ХьалхагIа дувца а дийзад, хIанз цIаькха ала а безам ба са Курски областерча Калиновка яхача се ваьча юрта хьакъехьа. 1945 шера сай юртахой болча вера со. ТIом сецача хана боахам беха бар, хьийгача къих колхозхошка хIама кхачацар. ХIара шера цкъазза, хIаьта цкъаза шера шозза а хувцалора кулгалхой. Дерригa а хIана дац аьнна долча лаьтта рожьи кени бувр цу хана колхозо, хIаьта гектара тIара 7—9 центнер мара хьувнъам а баккхацар. 55 етт а болаш 200 мара бежан дацар боахаме.

Цул тIехьагIа массехк шу даьлар. Колхозхой хьалхагIа шоаш хиннараш бар, цхьабакъда, кулгалхой кхыбараш бар, хIаьта колхоз йовзаргйоацача йоалаш хувца а елар. Колхоза председателалла вахийта могавир нов. В. В. Грачев. Из-м кхыметтел специалист а вац, практик мара, кхыбараш санна курски ахархо ва-кх из юкъера образовани а йолаш. Цхьабакъда, нов. Грачев дика, дег чура ахархошца болх бе ховш саг ва, хIаьта цудухьа цар цунга ла а дувгI, цун сий а ду. Планироване кердача порядкага хьежжа, дIадувча лаьттай структура оттаяьй колхозо, доаханна доакъарийна хьажкIаш, шекара свекла дIае яьннай из. Шортта доакъар хул, хьайбай боахам айбеннаб. Нагахьа санна хьалха колхоза 55 етт хиннабале, хIанз цун ба эзар совгIа етт. 1961 шера бIаь гектар оахама лаьрхIа 76 центнери юртбоахамерча вокх лаьттай бIаь гектара лоархIаш 17 центнери цIена дулх даьккхад Калиновке. Юртбоахамерча лаьттай бIаь гектара лоархIаш 526 центнер шура яьккхай. КIа 32 центнер даьлар гектара тIара. Иштта хIамаш карагIдаргда, нагахьа санна тешаме, гIулакх довзаш бола, шоай хьинар ца къовсаш парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдар духьа къовсам лоаттабе ховш бола нах хержача.

Цудухьа ях вай кадраш хьакъоастаяри Iомаяри — производственни управлене балха тIа керттердар. Со дог тийша ва, нагахьа санна юрта боахама управлене кердача органаша кадрашца беш бола болх дика вIаштIехьбоаккхе, вай гIулакхаш сихха тоалургхиларах. ХIанз вай парте чакхдоаккхаш латта юрта боахама деш дола кулгал хувцаро йиш хулийт дерригa вай низаш производства дешашта тIадерзаде.

ХIанз са безам бар, новкъостий, юрта боахама даькъе вай беча берригача балха цхьан геттара лоархIамерча оагIонна — хьайоахаш йолча юртбоахама продукташка дIабода мах лохбара шун теркам тIаберзабе. Калиновка яхача юртарча колхоза гIулакхаш дувцаш йола справка еннай сога. Цу тIарча цхьайолча цифрай цIераш яха безам ба са. Бакъда, уж хьокхамаш башха со раьза волаш-м дац, эталон а яц уж, хIаьта а цу хьокхамий цIераш йоахаргья аз, лоархIамегIа дола производство вIаштIехьъяккхара дешаш кхоачашдара шун уйла тIаерзаяр духьа.

Къахьегама ди дIа а даьккха, ахчанца мах тела баьннаб хIанз Калиновке, лоархIамаш ахчанца ду, цудухьа дерригa хьокхамаш а сомашца лоархIам беш хургда.

1961 шера центнер ялат даккхарга (хьажкIаш йоацаш) баха мах 2 соми 23 кепиги хилар. Цу зоне пачхьалкхено ялат эцаш луш бола мах центнерах 7 соми 10 кепиги хилар. Долче, ялато дукха пайда лу-кх хIаьта боахама.

Центнер кIомал (чIегIаш а тIехьа) баккхарга дIабода мах 8 соми 72 кепиги хилар, хIаьта пачхахьалкхено эцаш бола мах — 18 сом. Шоана магарра, кIомал — чIоагIа пайдане культура я.

Центнер шекара свекла кхеярга 67 кепиг дода, пачхахьалкхено эцаш хилча — 2 соми 20 кепиги лу; коартолаш а цу тайппара — 2 сом 72 кепиги 3 соми; кабуц — 1 сом 43 кепиги 7 сом 90 кепиги; помидораш — 1 сом 91 кепиги 16 сом 10 кепиги; Iажаш — 21 сом 73 кепиги 37 сом 30 кепиги. Цу тайппара, лаьттанцара мел йоалача продукташа дикка йоккхий доходаш лу колхоза.

ХIанз хьайбашкара йоалача продукташка хьожаргда вай.

1961 шера колхозе центнер шура яккхарга дIабаха мах 8 соми 42 кепиги хилар, хIаьта юкъера лаьрхIача пачхахьалкхено эцаш беннар — 11 сом. Шоана магарра, шура яккхарах колхоза доход хул. Иззаморг ала йиш я бежан дулхах а устагIан дулхах а. Колхозе центнер бежана дулх даккхарга 50 сом дода, хIаьта пачхахьалкхено эцаш — 59 соми 80 кепиги, устагIан дулхах а цу тайпара — 30 сом 60 кепиги 46 сом 90 кепиги. Центнер тха даккхарга — 156 соми 20 кепиги, хIаьта пачхахьалкхено эцаш — 256 соми 80 кепиги.

Терко елаш, новкъостий, жа леладелга Iалаьмате чIоагIа пайдана хилара. Российски Федераце, специализированни районашкара — Бурятски республика, Алтайскии Ставропольскии краяш, Ростовски, Оренбургски, Читински областаш — дIаиккхача, жа леладелга пайдане доацаш лоархI. Вахаро хьахьокх из ищта ца хилар. Нагахьа санна жа мотт луш далаpe, цхьаболча болхлошка ала мегар цар: доацар да оаш тхох дувцар, жа чIоагIа доход луш а пайдане а да.

Бокъонца да, устагIо дарегIа дулх, маьхера тхаи кхакхеи луш хилар.

Хьажалаш, Калиновка — из хьуний аре я, цига доахан дIалехка а доажаде а моттиг яц. Сона хов из: кIаьнк волча хана бежа Iу волаш болх бир аз цига, са ког тIа ца кхеташ моттиг яц цу ара. Цу тайппара, даьгIенаш йоацача хьуна аренашка леладеш мериносови жа дар помещика, шера дукхагIа йола ха чусоцадийя йоаккхийтар царга, хIаьта из гIойленагIа а да, из ишта хилар хьахьекхад хIанзарча практико а.

ХьалхагIа а ювца йийзай са Алтайски Iилма-тохкама институтерча юртбоахама Iилмай кандидата нов. Гусева а Рубцовски района «Страна Советов» яхача колхозерча зоотехника нов. Вовченко а статьяш. ХьажкIа силосаца жа кхабар гIойленагIа да йоах цар. Цудухьа, нагахьа санна колхозаштеи совхозаштеи хьайбай боахамгара йоккхий доходаш хилар шоашта дезе, жа доладара уйла е. УстагIо дарегIа дулх, тха, кхакха лургба.

МалагIча фух дараш мичахьа леладича дикагIа да хьажа шо. Масала, Российски Федераце центральни районий хьалашка романовски жа леладича дикагIа хул. Цо морса тха лу, хIаьта морса тха а вайна эшаш да. Романовски устагIо 2—3-нел кIезигагIа доацаш, 5-нега кхаччалца Iоахарий лу.

Жа леладелга дегIадоаладара керда наькъаш дохкаш бола нах хьаллаца беза. Ставропольски краерча цIи хезача жа Iуно И. Н. Малашенкос шийгарча жа Iулах дола жерч шера цкъаи ахаззеи дахкийт. Цо могаеча

(ДIахододар 2-ча оагIо тIа).

ОАСАРЦАРА КЪОВСАМ ЧIОАГIБАРА ДОЛА

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указ

Социалистически юрта боахама дерригa доакъош чIоаггIа айделга, юртбоахама культурай хьувкъами юкъарча хьайбай продуктивности сихха лакхъелга Iалашде аьнна декхар оттадаьд Советски Союза Коммунистически парте. Из декхар кхоачашдаро дIадех Iалаьмате чехка дебарца сихха дуккхача майдашка дIадаржача, юртбоахама растенешта зенаш ду хIамаши лазараши дIадоаржадеча, почвера хьаьна хIамаши тIоадали кIезигьеча, хьувкъам чIоаггIа лохбеча, почвана обработка яра а фу чудараи цIендараи а къахьегами материально-ахчан средстваши дукхагIа ухийтача, цунца юртбоахама производствана доккха зулам деча оасарца лоаттабеча къовсама хоадам боллаш дола гIулакхаш чакхдахар.

Из ишта доллашехьа а, дуккхача колхозаша, совхозаша, подсобни боахамаша, лаьтташ леладеча кхыбараша де деззаш дола балхаш дац оасар дIадаккхара, из дIа ца даржийтара. Оасарца геттара во къовсам лоаттабу грунтови наькъий йистошка, машина наькъаштеи шоссейнии наькъаштеи дIахоадаяьча полосашка, кхаш лорадеча хьуна полосашка, хиш дехкачеи ирригационно-мелиоративни сетейн участкашка. ЮртбоахамалоархIаме долча лаьтта гаргарча ю зонашта дIадоаржадо оасар, хIаьта дукхаха моттигашка хьалха латтача колхозашеи совхозашеи оасар дIадоаккхаш хьега къа-пайдане болх.

Цун лоархIам а баь, оасарца боаггIаш бола къовсам берригача халкъа боахама Iаламате доккха материальни зе дола хилара уйла а яь РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо сацам бу:

1. Кхашкара, къовхашкара, даьгIенашкара, кхаш лорадеча хьуна полосашкара, бешамашкара, комсий бешамашкара, питомникашкара, паркашкара, кхай тIарчеи юрташкарчеи наькъий йистошкара, ирригационно-мелиоративни сетей участкашкара. машина наькъаштеи шоссейни наькъаштеи дIахоададаьча полосашкара, кхай тIа IотIаоттача хьуна йистошкара, гIайнашкара, усадьбашкара, полевой станашкара, хьаттарашкара, эрий дадача лаьтташкара, колхозхой, совхозий болхлойи гIулакхерча наьхеи, кхыча гражданий коа тIарча лаьтташкара, городий, юртий, поселкай юкъара пайда эцаш долча лаьттай участкашкара, кхыча лаьтташкара оасар дIадаккхара хоадам боллаш къовсам лоаттабе декхарийла болба берригa лаьтташ леладераш.

2. Оасарца къовсам лоаттабелга пачхахьалкхен лоархIамегIа йола мероприяти а цхьаккха юкъера ца воаккхаш берригача лаьтташ леладерий хьалхара декхар а лоархIалда.

3. Оасарца къовсам лоаттабе беза агротехнически, химически, кхыча средствашца, къаьст-къаьстача оасарий башхалоний лоархIам а беш, автономни республика, края, области почвенно-климатически хьалашка хьежжа РСФСР Министрий Совето чIоагIъяьча общереспубликански правилаша маккхара.

Къаьстта уйла тIаяхийта еза юртбоахама производствана доккха зе деш дола, юртбоахама культураш хьувкъашка чоагIанга новкъаре еш дола а карантинни кхыдола дукхагIа дIаржан вогIен дола оасар дIадаккхара.

4. Автономни республикай Министрий Советашта, краевой, областной къахьегамхой депутатий Советий исполнительни комитеташта тIадуллалда йоагIаш йолча автономни республикай, краяй, областий территорешка, колхозашка, совхозашка, кхыча лаьтташ леладераша оасарца лоаттабеча къовсаме деш долча балхашта координаци яр, хIаьта иштта долаш долча почвенно-климатически хьалашка хьежжа оасарца лоаттабу къовсам чакхбоаккхилга дикагIа Iалашдергдола практически мероприятеш оттаелгеи кхоачашъелгеи.

Автономни республикай Министрий Советаш, краяй, областий, районий, городий къахьегамхой депутатий Советий исполнительни комитеташ декхарийла йойла ер Указ арадаьнна кхо бутт балалехьа хIара лаьтта леладечун доазош нийсде (колхозашкара, совхозашкара, подсобнии опытнии боахамашкара дIаиккхача). Цун территоре тIа оасар дIадоаккхаш йола мероприятеш чакхйоахача хIара лаьтта леладерхочунга дIалу цо леладеча лаьттан доазув хоададеш йола акт.

5. Оасар дIадаккхара а из дIа ца даржаргдоацаш соцадара а йола мероприятеш лаьтта леладерхочоа къахьегамхой депутатий Советий массаз а йолча юрта боахама комиссеша, профсоюзни, комсомольски, пионерски организацеша, Iалам лорадара йола Ерригроссийски общества, цун моттигашкарча отделенеша, кхыйолча общественни организацешен къахьегамхой общественнаш а хилар дакъа а йолаш.

Юрташкарча, поселкашкарча, городашкарча, районашкарча къахьегамхой депутатий Советаша а йолча юрта боахама ... табара йола мероприятеш нийса чакхъяхарга хьажа общественни инспекцеш вIашагIйохк депутатех, юрта боахама специалистех.

6. Российски Федераце территоре тIа оасарца къовсам лоаттабара дола ер Укази общереспубликански правилаши кхоачашъяра тIахьожам лоаттабелга тIадулл республиканскии моттигашкарчеи юртбоахама органашта.

7. Нагахь санна оасарца къовсам лоаттабара йола мероприятеш лаьтта леладерхочо кхоачаш ца йой, моттигерча къахьегамхой депутатий Совето йоагIаш йолча лаьтта леладерхочоа предупреждени дIакхайкаю, цунца цхьана исполнительни комитето оттаяьча хана оасарца къовсам лоаттабара йола мероприятеш кхоачашъелга цунна тIа а дуллаш.

Колхозий, совхозий, подсобнии опытнии боахамий йиш я шоай низашцеи средствашцеи отчуждене полосашкареи кхыча специальни назначени йолча лаьтташкареи оасар дIадаккха, нагахь санна цу лаьтташка цу бохамаш оахамашка дIадаржа йиш йолаш дале. Иштта хинна расходаш, шоашта тIаьоцIдаьча лаьтташкарча оасар дIадаккхара дезар цар хьайха дIабахийта йолаш дизза дIатокхх.

8. Предупреждени яьчул тIехьа оасар дIадаккхара лоаттабеча къовсаме де дезар да бехке болча гIулакхерча нахан тIадарггахьа гIод тох.

9. ГIод тох:

колхозий председателашта, совхозий, леспромхозий, лесхозий, подсобни боахамий, опытни станцей директорашта, машиннаькъий отделеней начальникашта, шоссейни наькъий, дорожни участкай начальникашта, кхыча боахамий кулгалхошта 20-гара 30 сомага кхаччалца;

лаьттан участкаш йолча колхозхошта, совхозий болхлоштеи гIулакхерча нахаи, кхыча гражданашта 5-гара 10 сомага кхаччалца.

Оасарца лоаттабеча къовсамо дIадехараш данне а кхоачашде ца тугача наха шолхленца тох гIод.

10. ГIод тох районий, городий къахьегамхой депутатий Советий исполнительни комитеташкарча административни комиссеша республиканскийи моттигашкарчеи юртбоахама органий агрономаша, хIаьта иштта моттигашкарча Советий общественни инспекцеша хьачу баларца, хьадоаккх законо оттаяьча порядках.

11. Оттадолда, оасарца лоаттабеча къовсама декхараш данне а кхоачаш ца ду гражданаш, укх Указа 7—9 статьяша яхар дарал совгIа, района, города къахьегамхой депутатий Советий исполнительни комитета решенех лаьттан участкаш леладара йолаш а баха йиш йолаш.

12. Укх Указах йоагIа йола организационно-хозяйственни мероприятеш оттаелга кхоачашъелга, хIаьта иштта Российски Федераце территоре тIа общереспубликански правилаш чIоагIъелгени тIадулл РСФСР Министрий Совета.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума председатель Н. ОРГАНОВ

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума секретарь С. ОРЛОВ

Москва, 26 март 1962-гIа шу.

УПРАВЛЕНЕША БОЛХ ДIАБОЛАБАЬБ

Юрта боахама управлени овлан тIара эргаяккхара хьакъехьарча КПСС ЦК мартовски Пленума решенешка хьежжа вай республике хьаяьй **юрта боахама йола комитет.** ВIашагIъеллай **юртбоахама продукташ яхараи кийчъяраи йола министерство а** юрта боахама кулгалдара йола территориальни производственни йиъ управлени а:

Наурски территориальни производственни совхозно-колхозни управлени (начальник нов. **Г. Г. Самарский,** КПСС обкома парторг нов. **В. П. Пожидаев**). Цунна чуйолх еррига а 608,2 эзар гектар майда дIалоацаш йола Наурски, Шелковской, Каргалински, Надтеречни районаш. Цу зонерча колхозашкеи совхозашкеи 515 эзар гектар лаьтта да, цунах 453,7 эзар гектар юртбоахама лаьтта, цу даькъе оахаш дар 88,6 эзар гектар а долаш.

Грозненски территориальни производственни совхозно-колхозни управлени (начальник нов. **Г. И. Илюхин**, КПСС обкома парторг нов. **Г. В. Калагов**). Цунна чуйолх еррига а 621,1 эзар гектар майда чулоацаш йола Грозненски, Ачхой-Мартана, Урус-Мартана, Советски районаши город Грозний. Цу зонерча колхозашкеи совхозашкеи 234,8 эзар гектар лаьтта да, цунах 200,1 эзар гектар юрта боахама лаьтта, цу даькъе оахаш дар — 113,2 эзар гектар.

Сунженски территориальни производственни совхозно-колхозни управлени (начальник нов. **И. М. Синяткин**, КПСС обкома парторг нов. **А. М. Газднев**). Цунна чуйолх еррига а 362,9 эзар гектар майда дIалоацаш йола Сунженски, Назрани, Первомайски районаш МагIалбика зонеи. Цигарча колхозашкеи совхозашкеи пайда эцаш бола лаьтта 182,3 эзар гектар да, цунах юртбоахама лаьтта 162,9 эзар гектар, цу даькъе оахаш дар — 96,1 эзар гектар.

Гудермесски территориальни производственни совхозно-колхозни управлени (начальник нов. **М. И. Абубакаров**, КПСС обкома парторг нов. **А. Ч. Осмаев**). Цунна чуйолх еррига а 335,3 эзар гектар майда дIалоацаш йола Гудермесски, Шаьла, Ведана, Курчалой, Ножай-Юрта районаш. Цу зонерча колхозашкеи совхозашкеи 198,9 эзар гектар лаьтта да, цунах 147,1 эзар гектар юрта боахама лаьтта а долаш, цу даькъе оахаш дар 60,8 эзар гектар а долаш.

Производственни управленеши юрта боахама продукташ яхарай кийчъярай йола министерствеи шоай болх дIаболабаьб.

Новкъоста Н. С. Хрущева къамаьл

(ДIахододар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

системана духьале е езац. Цхьаболча новкъосташа йоах, нов. Малашенко опыт массанахьа а цхьатарра мегаш яц. Цунах боха безаш бац жа леладераш. Цхьаннена мегаш еце а, вокханна мегаш хул из. Шоай метод бахьан долаш дика хIамаш карагIдувлача наха духьала сендухьа дуврг да вай. Творчески къахьегийта мегаргда нахага.

Бакъда, лоархIаме да хIара жийна тIехьа цхьацца Iаьхар кхебар а. Нагахь санна хIара жийно цхьацца Iаьхар Iо а баь хьалкхебича а, чIоаггIа дебаргдар жа. Хьадувла, кхаь шера шозза жа дахкийта а цу тайппара хIара бIаь жийна тIехьа 200 а ца кхебеш, 300 Iаьхар хьалкхебе а могаш бола новатораш хьаллаьц вай. Из геттара дика да! Цудухьа кепа йоазон тIа а, вай практически балха тIа а хьаллоаттабе беза жа леладара даькъе И. Н. Малашенкоси кхыболча колхозашкеи совхозашкеи хьалха латтача нахеи могабеш бола никъ.

ХIанзалца вай мел дийцар колхоза доход луш дола дулхдар. Цхьабакъда, нагахьа санна хьакхий дулхагеи коа тIарча оалхазарий дулхагеи хьежача. уж продукташ яхар Калиновке зене да. Паччахьалкхенга дехкача хьакхий дулха хIара центнерах 50 сом зе хилар колхоза, котама дулха хIара центнерах — 60 сом, боабашка дулха хIара центнерах — 6 соми 60 кепиги. Зене да фуаш гулдар а. Эзар фуъ гулдарга дIабаха мах 88 сом хилар, хIаьта паччахьалкхено эцаш деннар — 62 соми 70 кепиги.

Фуд хиннар, из санна болча хьалха латтача боахаме хьакхий, оалхазарий дулхага, фуашка дIадодар селла лакха хIанад? Из кIоаргга тахка деза, дикка хьажа веза хIанаб дIабода мах селла лакха. Доакъараш Калиновке дарегIа да. Гучох, дукха нах ба производстве, цхьабараш фермашка болх беш ба, шоллагIбараш хIама а ца деш фермашта гонахьа лел, хIаьта массане а тоъал лакха алапий а ийду.

Дуккхача колхозашка дикка ха яьккхай нах балха арабаха корах таташ деш. ХIанз дикагIа йолча колхозашка гIулакхаш хувцаденнад, нах балха хьабеха безаш дац. Гучох, балха нормаш а лоха я, цудухьа къахьегама овсарле а лоха я. Цхьабакъда, хIара боахам къаьстта бувца беза. Калиновски нормаш хIанзарчоа юкъера лархIа мегаргьяц, кхыдараштa уж хIанзарчоа лакха хила мег.

Боккъалдар аьлча, новкъостий, колхозашкеи совхозашкеи йоккхача продукцега дIадодар лохделга къаьстта боккха лоархIам болаш да. Из декхар кхоачашдара боккха лоархIам болаш да юртбоахама Iилма, вай Iилмахой. Хьакхий дулха центнерага, масала, цхьадолча боахамашка 120 соми хIаьта кхыча боахамашка 40 соми кхы кIезигагIеи хIана дода? Цу хаттара жоп дала деза, хIаьта эггара керттердар — рекомендацеш оттаелга, юртбоахама продукцега дIадодар лохдара наькъаш дIадовзийтилга да.

Цхьан тIахьехамех кхоачамбе йиш яц, Iилманнеи практиканеи гучадаьнна дикагIа дар балха юкъе хьо ала деза, хьайбаш кхабара дикагIа йола методаш, хьайбаш леладара дикагIа йола технологи тIагIертта производстванна юкъеяхьа еза, дIахьокха деза, малагIча доакъараща хьайбаш кхаьбача пайданегIа да. Из Iалаьмате боккха лоархIам болаш да, хIана аьлча цхьа центнер доакъар даккхара хьега къа гаьнна цхьан боарамах дац. Цу дерриганей а лоархIам бе беза. МалагIа доакъараш леладича вайцига пайданагIа да? Практика бакъ беш бола хьехам бала беза, малагIа доакъараш, мел, маца тийлача дулх, шура, кхыйола продукташ йоахаш дIадодар эггар кIезигагIа хургда. Вай керттера кхо тайпа доакъар да: хьажкIаш йоахкаш дола гIадамаш, шекара свекла, бобаш, хIаьта иштта концентраташ — дукхагIдолча даькъе хьажкIаш. Цу доакъарех цхьан доакъарца е уж деррига доакъарий тайпаш вIашагI а эдаь, хьакхарч кхабара гIойленагIа йола технологи Iомае еза. Доакъарийна фуалъяьха хьажкIаш, гороха дерть, шекара свекла, морковкаш телarах шерра пайда эцаро къаьстта дика торо хулийт хьакхарч йорстае. Иштта рекомендаци оттаянза яргьяц божа, коа тIара оалхазараш дорстадара а, жоп дала деза, малагIча доакъараща, малагIча методашца леладича дарегIа дола дулх, шура яккха йиш я.

Новкъостий, продукцега дIадодар лохдара тIехьа цIенхаштта къовсам лоаттабе йиш яц доакъарий культурай дикала нийса мах бе, хьийгача къих дукхагIа доакъарий единицаш лургйола культураш кхее вай ца Iомаделча.

ХIанз укх сахьате, иштта ала йиш яле, вай доакъара единицай азбука Iомадеш да. Цхьабакъда, цул тIехьарча классе дIачудовла ха хьакхаьчай. Вувцаргва вай масала, Германски Демократически Республикерча Шванеберг яхача халкъа имене директор нов. Штрубе. Цо цIаккха а аргдац иззал гектар доакъар дийнад аз, цо оал ер тайпа культураш дIайийнай, цу культураша иззал крахмал деннад, цу даькъе укх культура еррал крахмал лу, из пайданагIа я, хIана аьлча дукхагIа крахмал лу цо, и. кх. дI.

ХIаьта юрта боахаме болх беча вай берригача новкъосташа цу тайпара хьисап дой доакъарий культурай? Кхыметтел цхьаболча Iилмахой книжкаш тIа а деш дац цу тайпара хьисап, къамаьлашца дувцараш-м аз хьоа а дац. Дерриганей а мах бу доакъарий центнерашца, цхьан лагIа тIа увттаю шекара свекла центнер а, хорсамий центнер а. Дозалга диллача-м бакъда из а вож а цхьатарра хилар. ХIаьта хьоаналга диллача? Хорсам — хий да, хIаьта шекара свекла — 20 процентага кхоаччаш шекар доалла эггара пайданегIа дола доакъар да.

Долче, цу дерригане а кердача тайпара воашта хьисап де а нах Iомабе а беза вай. ХIара элемента къаьст-къаьста тохкам а беш шура яккхарга дIабода мах сенах хьахул хьажийта беза Iилманхой, тIаккха дукха дар гуш хургда. ХIаний шура еза? Хаттар доагIа, мишта хургья из дарегIа дуккхача колхозашка доярка 8—10 мара етт ца бетташ хилча? Хаттар доагIа, хила йиш йий шура дарегIа? Ший хана цун опытах дукха яздаьча «Караваево» яхача совхозе шура эггара езагIа я. Караваевски шура базар тIа а йихьа шийга дIабахача маьхах йохка эттача, из мистлургья, из цхьанне а эцарг йий-хьогI еза хиларах. ХIаьта вай боарам боаццаш хестайора совхоз. Сендухьа? Уйла йицар, лоархIам бицар.

Вай-м боахамашта премеш ма тийларий, белгал ма доахарий царех кхыдараштa хьокхама эталон хилийтара. Фу хила йиш я, ерригача совхозаша «Караваево» яхача боахамо дер дича. ТIаккха уж дохаргда.

Совхоза кулгалхоша йоах цу боахама доахан механически наькъаца детта йиш яц, духхьал кулгащца мара детталургдац.

ХIана? Сона дагайоагIа цунца ювзаенна цхьа факт. Цкъа моцагIа тхо даьхача юрта берригa ахархой аьшка нохаращца лаьтта аха баьлар, цхьа воккха саг раьза хиланзар аьшка нохарца лаьтта аха, масса хана а дахчан нохарца йоаллайора цо гота, со дийна волча хана дахчан нохарца мара гота йоаллаергьяц аз аьле оалар цо. Цунна хетар, дахчан нохарца гота йоаллайича ялат дикагIа хьувкъаш санна. Цхьайолча колхозийи совхозийи кулгалхой а бахьогI цу къаьнарча замах ваьхача воккхача сага наькъаца дIабаха гIерташ?

Вай дерригаш а, новкъостий, декхарийла да боахам кхомбеш а кхетамца а лелабе Iомадаларей, хьегаш дола къаи дIайолха средстваши кIезигагIа а йолаш, дукхагIа продукташ яхарей духьа дуккха болх бе.

Производственни управленей болхлой — начальника, парторга, инспектора - организатора, инструктора — алапеш колхозашкеи совхозашкеи производство лакхъяла р ц а цхьан лакхлуш хилара раьза ва со. Производства боарам лакх ме лу лакхлуш хила деза берригача болхлой а кулгалхой а алапеш. Из да премеех луш дола ахча. Кхыйола премеш хила йиш яц; цкъаза моттигаш нийслу, цIейш тIакхоачача деношка, е квартал, ах шу йистедаьннача деношка премеш телаш, кхыметтел план кхоачаш ца яьча предприятешка а тIехь. ВIалла а мегаргйолаш яц цу тайпара практика. Нагахьа саг хIама дулуш вале, цунна дуденнар, производство дегIаяйташ хила деза. Производство лакхлой, лакхлургда алапий а.

Къахьегами цох доагIари вIаштIехьдаккхар — уж керттера дешаш да. Къахьегама дукхалеи дикалеи цIенхаштта лоархIам а беш, оттае еза колхозашкеи совхозашкеи хьийгача къих доагIачун нийсса йола шкала. Хьаэцаргба вай, масала, трактористаш, цар цхьайолча хана шоайла цхьатарра лаьтта оах, бакъда, нагахь санна балхий дикалга хьежача, гу уж тайп-тайпара хилар. Хьийкъача ялатий боарамашка хьежжа къоастаю балха дикалвол. Тайп-тайпара дикалаш йолча балхех дIалур а тайптайпара боарам болаш хила деза.

Дукха ха йоаццаш нов. З. Т. Сердюка дийцар молдавски цхьан колхоза опытах цхьа сакъердамера, хьехам луш дола бакъдар. Хьийгача къих оттадаьчул совнагIа лучун хьакъехьара рекомендацеш оттаечеи ювцачеи хана Мичурина цIерахча колхозера механизатор нов. В. Д. Голбан велар, кулгкара болх ца беш, 75 гектар лаьтта хьийкъа ялат хьалкхеде. Цо дика къахьийгар, хьийкъа хьажкIаш хьал а кхеяь, хIара гектара тIара 75 центнер томараш тIехь хьажкIаш яьхар. Цунах цунна хьийгача къих йоагIачул совнагIа 9 тонн томараш тIехь хьажкIаш йоагIар. Уккхаза оагаделар, дувцаш долчча тайпара, колхоза кулгалхой гош. Фу дича бакъахь да — цхьан сага дала дезий-теш иззал ялат? ТIеххьара а механизатора Голбана дIалулга тоадир уж 9 тонн хьажкIаш.

ХьажкIех фу де безам болаш ва хьо аьнна, шийга нов. Сердюка деннача хаттара, иштта жоп делар механизатора:

— Уллув чарх йоалла мотоцикл эца безам ба са, дукха ха я сона из дагайоалла, цхьабакъда, мишта эцаргья-м хац сона из. ХьалхагIа ши-кхо нал хьалкхебергба, цул тIехьагIа уж бохкаргба, хIаьта царех хьахиннача ахчах мотоцикл эцаргья.

Из нийсса дезаш хIама да. Саго хьаьнала къа а хьегаш даьккхад ахча, цо хийхкача мегаргья мотоцикл.

Дика къахьегарах матери-образецаш — цу образецащца альни совгIат даларои колхозхой боккха тешам боларои кхы а дикагIа болх бергболаш дог ураоттадаьд механизатора. Укх шера цо декхар тIаийцад, 100 гектарах хIара гектара тIара томараш тIехь 85 центнер хьажкIаш яха.

Цхьаволчо ала йиш я, цунна дукха ялат деннад, аьнна. ДIалархIал оаш, цо колхоза а мехка а дIа мел деннад. Дика къахьегарах, совгIа доагIар дизза дIадала деза. Дика къахьегарои дика хьийкъача ялаташеи дебаду колхозийи совхозийи рузкъаш, мехка рузкъаш. Иштта дIадахьа деза ерригача колхозашка хьийгача къих совгIа доагIар дIалулга.

Производственни управленей начальникашка, парторгашка, инспекторашка-организаторашка колхозашкеи совхозашкеи производство шозза-кхозза лакх а ейта, лакхара алапий а ийдайта. Колхозийи совхозийи йоккхача доходашта а цар болхлой доккхача алапешта а махулла пропаганда ергья вай. Из бахьан саго бехк боаккхаргбац.

ХIара боахаме производство кхозза лакхъе йиш йий вайга? Йиш я. Вай мехка дуккхача боахамашка хIанз а производства боарам геттара лоха ма бий: доаккхача ялата юкъера боарам 10 центнер ба, хIаьта цхьадолча мехкаша 25—30 центнер йоаккх. Вай парте Программа тIа декхар оттаду, хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 20 центнерал кIезигагIа доацаш ялат даккха, аьнна. Доаккхача ялатий юкъера боарам иштта хилча вайга шортта ялат хургда.

Бакъда, вай планах лерхIарел тIехдовргда, сихагIа дегIадоагIаргда, тIаккха, хила тоам ба, кхыметтел хIамаш дIаювш дола лаьтташ кIезигдарах дола дош вайна хьалхашка отташ гIулакх. ХIанз кхыча тайпара да гIулакх, вай декхарийла да мелиораценей, гаьнаш дIа а йоахаш, лаьтта мукъадаккхарaи ахча дехачарнеи, хIаьта шоллагIча оагIорахьара, ушал йола лаьтташ дIадаха тхона тIера яхачарнеи критика е. Мичай логика? Паччахьалкхено мелиораци яра миллионаш дIаухийт, хIаьта оахаш дола лаьтташ, кIотарграш тIаювлийташ бIех а долийташ, тIера дIадоах. Из фу бехктокхаме ца хеташ гIулакх да? ДIадаккха дезаш хIама да из.

Территориальни производственни управленей, колхозий, совхозий партийнии комсомольски организацей балха тIехь къахьегам вIаштIехьбаккхаргара дIаволавала веза. Парте политика, коммунизм, эггара дикагIа йола идеалаш вай ювцача хана наьха вахаргара хьадоладала деза, тIаккха дикагIа кхетадергда цар бокъонца дола декхараш. Нагахьа санна оаш алхха политика мара ца а ювцаш, шо къахьегам нийса вIаштIехьа ца боаккхаш а Iайя, къахьегама овсарлен образецаш хьагойта сага тар а ца лоия, тIаккха, мелла хоза оаш дувце а, колхозхочоа цунах хетаргда сигал гIолла йода гIарагIура лургья яхилга, бе йоаллаш кхыметтел лекъ а йоаццашехьа.

ХIанз дикагIа бола нах хьакъоастабе, уж балхаш тIа нийса дIаоттабе, лерттIа организаторски болх дIаболабе беза. Нагахьа санна гIулакх лерттIа вIаштIехьдаккха хьайна ца хойя, дикагIа йола образецаш хьа а ийце — хIара районе, областе йолаш я дика матери-образецаш — цу образецащца нах Iомабелга вIаштIехьдаккха. Хье Iомавала а нах Iомабе а беза.

Нахаца леладу гIулакхаш тешаме хила деза. Нагахьа санна саго шийна доагIачул совнагIа алапи даьккхадале, из цунна дIа ца луш ма дита.

Ахчанца хоаставара низ коммунисташта дика бовз, материальни безам тIабахийтара принцип чIоагIа лоархI цар. Из ленински хьехам дIахо а хадданза чакхбаха беза вай.

Цудухьа, новкъостий, производственни управленешка, юрта боахама деш дола доал хувцаш беча балха тIа юххьанца денз дукхагIа уйла тIаяхийталаш колхозашкеи совхозашкеи къахьегам вIаштIехьбаккхара дешашта, баьча балхах нийса мах телара гIулакха. Къахьегама боарами махи оттабара дола деррига дешаш кIоаргга хьежа кийчде деза. Рвачество хилийта йиш яц. Цу тайппара мегаргдац колхозашкеи совхозашкеи къахьегама боарамаши маьхаши бокъо йоацаш лакхде а, е лохде а. ЛоархIам бе беза производства боарам областерча, мехкарча колхозашкеи совхозашкеи тайп-тайпара хинна ца Iеш, кхыметтел районе а производственни управлене а из тайп-тайпара хилара. Уйла а еш, кхетам а болаш хьажа веза цу дешашка.

ХIанзарча хьалашка производственни управленеш хиланза хIана ялац? Ялац, хIана аьлча кулгалдара йолча цу формо вайна торо лу партийни организацей низ юртбоахама производства керттерча дешашта тIаберзабе. Областе, районашка болх беш бола эггара лакхехьара опыт йолаш бола нах хьа а къоастабаь, уж хьожабе беза производственни управленешка балха. Цу управленей кулгалхоштеи берригача болхлоштеи хьалхашка латтар цхьа декхар да —колхозашкеи совхозашкеи производство нийса вIаштIехьа йоаккхилга.

Производственни управленеш вIашагIйохкарца дувзаденна хувцалургба парте райкомий болх а. ХIанз цига болх беш кхо секретарь ва; производственни управленеш вIашагIйохкаш хиларах царех цаI хьавоаккх вай, хIаьта вож ши секретарь райкоме вут. Фу дергда цар цига? Парте райкомий структураи штатийи уйла е еза. ДикагIа бола нах производственни управленешка хьачубоалабе беза, ца боалабойя бIаргкъайла баргба вайна уж. Парте райкома секретаралла болх беш со хиннача хана тха вар цхьа секретарь, орготдела заведующи, агитпроп. Кхоъ вар тхо болх беш. Инструктораш кIезига бар, пропагандисташ бар дукхагIа — виъ саг. Цу хана хиннараш-м, бакъдар аьлча, кхы тайпа дар декхараш, 1925—1926 шераш дар уж, пропаганда чIоагIагIа лоархIаш ха яр. Цхьабакъда, хIанз а хила деза пропагандаи агитацеи дешаш, хьехама дешаш вай уйла тIайохийташи кулгалдеши. Ховш мадарра, вIашагIдохкаш да районий юкъара обкомий, крайкомий, союзни республикай компартей ЦК-ай газеташ. Денна газетий балхага хьожаш хила беза парторгаш, эггара хьалха цар жоп лу цар болх нийса хилара.

Цхьаболча новкъосташа хаттар увттаду: мичахьа дIанийсъергья производственни колхозно-совхозни управленеш? Эггара дикагIа хургда лаьттанна, производстванна гаргагIа хургйолаш уж дIанийсийча — совхозашкеи колхозашкеи. ТIаккха управленешта гургда шоай керттера декхар дикагIа йолча колхозийи совхозийи опыт производствана юкъекхахьар долга. Управленеша гулъеш йола совещанеш а ергья колхозийи совхозийи базе, нах а Iомалургба конкретни образецашца. Гучох, юххьанца хала хургда управленей болхлой дIанийсбе, бакъда дIахо йодача хана из декхар а кхоачашдергда. ХIанз, гучох, районни централшка хургья уж. Укхаза а хила еза совхозий тресташ юкъарчал доаццаш совхозашка дIанийсъеш вай лелаяьча тайпара принцип.

«Союзсельхозтехника», ремонтни базех. Уж йолаш я хIара районе, хIанз цар болх нийса вIаштIехьбаккха беза, колхозашкеи совхозашкеи йолаш йолча техниках дикагIа а биззагIа а пайда эцаргболаш.

Уйла е еза производственни управленеш боахамашта кредитовани яра гIулакхашка хьежийтара деша а.

Владимирски обкома секретара нов. Пономарева хаттар даьд колхозаштеи совхозаштеи транспортаца гIулакх дара хьакъехьа. ДIахо йодача хана дикагIа хургда централизованни транспорт вIашагIъеллача. мухь дIа-юха кхахьа подрядни договорни хьисапе цунах пайда эца йиш хургйолаш. Колхозашкеи совхозашкеи, дукхагIча даькъе, машинаш лелаю сезонни мухьаш дIа-юха кхухьача. Транспорта болх централизованно вIаштIехьбаьккхача дикагIа порядок хургья. ТIаккха дикагIа квалифицированни хургба шофераш, дикагIа квалифицированни технически гIулакх де вIаштIехьдаргда. Бакъда, из тIехьагIа хургдар да.

Къаьстта теркам бе боагIа производственни управленешта кадраш къоастаяра дешай. ХIанззе а йолаш я производственни управленешка, юрта боахам бовзаш боаца, йоаггIаш йола образовани йоаца нах ахийта моттигаш. Массанена а ховш да из зене гIулакх долга. Бакъда, бюрократически - пунктуально леладе йиш яц юртбоахама образовани сага хилари ца хилари. Цкъаза саг специальни образовани йолаш веце а дуккхача шерашка юрта боахаме болх баь хиларца, юрта боахамца гаргало тесса, из дукха безабенна хиларах шийна ховчун боарамга диллача дикача агронома а тIехьашка воаккхаргвоацаш хул. Бакъда, дукхагIча даькъе, производственни управленешка йоаггIаш йолча профила специалисташ хьежабе беза. Духхьала хIанз производственни управленешта комплектовани еча хана вIалла а хилийта йиш йолаш дац районе мичахьа чуIоттаргба ца ховча нахаца уж бIехьелга.

Опорно-хьокхама боахамашка болх беш болча новкъостий хьакъехьа. ХIара районе болаш ба цхьаннел кIезигагIа боацаш опорно-хьокхама боахам, виъ — пхиъ, хIаьта цкъаза дукхагIа а специалисташ бола штат а йолаш. Цул совгIа дукхагIча хана квалифицированни нах а ба уж. Нагахьа санна производственни управлене кхо район яле опорни боахамашка 15 специалист хул, дукха хIама ца эшшаш производственни управленена шийна эшараш миссел. Фу деш хургба хIанз опорни боахамашка бола нах? Цар хьалха хинна дукха функцеш хIанз дIаярг ма йий.

Бюрократически леладе мегаргдац опорни боахамий балха гIулакхаш а. Царна цу тайпара штат луча хана лерхIар опорно-хьокхама боахамашка гIолла боахам лелабара даькъе карагIдийнна дикагIа дараш дIадоаржаде. ХIанз уж функцеш производственни управленешта дIаеннай, цул совгIа дикагIа кхоачаш а ергья цар уж. Нагахьа санна вай хьалха дукхагIча хана дIахьокхара наькъаца пропаганда лелаелга ларде лийца дале хIанз дика пропаганда территориальни управленеша дикагIа йола опыт производствана юкъекхухьилга вIаштIехьдаккхарца цхьана тардеш хургда, хIана аьлча производственни управленеш бехктокхаме я кадраш къоастаяра, колхозий председателий, совхозий директорий, бригадирий кадраш Iомаяра, къахьегам нийса вIаштIехьбаккхара, къахьегама нийса нормировани яра, доходаш бакъахьа дIанийсъяра, дополнительно лучох ха а ховш пайда эцара.

Цхьан дешаца аьлча, производственни управленеш йизза бехктокхаме я лакха овсарле йолаш колхозашкеи совхозашкеи юрта боахам лелабара. Производственни управленей декхараш дикка шерагIеи доккхагIеи да опорно-хьокхама боахамийчарел. Опорно-хьокхама боахамашка болх беш бола специалисташ а дикагIча тайпара пайда эцаш лелабеи производственни управленешка уж дIабалеи беза.

Цкъаза оал, опорно-хьокхама боахамаш — из юрта боахама министерство я, из Iилма да. Юрта боахама министерствана могаргдац ший аргIагIа колхозашкеи совхозашкеи дикагIа йола опыт юкъеяхьа декхарийла долча дерригача опорно-хьокхама боахамашта доал де. Нагахьа санна министерствана хьалхашка уж деррига декхараш оттадича из шерлургья тамашийна доккхийча боарамашка кхоачаш, хIаьта а гIулакх чакх а доаккхалургдац. Цудухьа юрта боахама министерствас духхьал Iилман гIулакх леладе деза. Ший институташка, селекционни станцешка, кхыдолча фу леладечеи хьайбаш леладечеи боахамашка гIолла, цар чу хьахинна дола кердадар производствана дIатела деза министерствас. Производственни управленеша дIаийдергда из кердадар, хIаьта хьокхама боахамаш ларде а лувцаш, из юкъекхухьаргда ерригача колхозашкеи совхозашкеи.

Сона хетаргахьа цу тайпара балха схема эггара дикагIа хургья.

Цу тIа чакхдаккха а мегаргда. Вахаро дуккха дешаш увттаду вайна хьалхашка, хIаьта уж кхоачашдара тIехь масса хана болх беш хила а деза вай. Сона лов, новкъостий, бIаьстанна шо дика накъа дахар, из дика чакхъяккхар, Российски Федераце дулхи шуреи йоаккхилга сихха дегIадоалададар, кхоачам хиллал уж продукташ йоахаш йола республика цунах хургйолаш. Нагахьа санна цу тайпара йоккха республика дуаш мара хьадеш ца хуле, Российски Федераци кхаба цхьаннена а могаргдац. Российски Федераци юрта боахама продуктай деррига тайпаш доахилга лакхде дика торонаш йолаш я.

Парте Центральни Комитет тешаш я Российски Федераце ерригача партийни организацеша юртбоахама производства управлени эргаяккхара болх толамца чакхбоаккхаргхиларах, берригa организационни болх керттерчунга хьежжа лелабергхиларах — юрта боахам дегIабоалабара керда толамаш доахаргхиларах. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).**

Укх шера мехкдаьтта даккхара хьалхарча квартала план 102,8 процент кхоачаш а яь тIаийцача социалистически декхарий чотах дуккха тоннаш мехкдаьтта даьккхад «Старогрознефть» НПУ промысла коллективо.

Дикка лакхъеннай къахьегама овсарле, хIаьта продукци яккхарга дIабода мах лохбарах 10 эзар гаргга сом пайда баьннаб. Укх шера хьалхарча квартале 2 эзарнел совгIа сом пайда боалаш 15 рационализаторски предложени балха юкъейоалаяьй промысле.

Производственни заданеши социалистически декхараши тIеххкоачашдара промысле хьалхара моттиг лелаю мастер Шевченко Владимир керте латтача мехкдаьтта доаккхача кхоалагIча участка болхлоша. Къаьстта дика болх бу операторaша И. Понамарева, Ф. Баканова, И. Галкина, И. Якуничкина, иштта кхыбараша. Карара кара тела промысла ЦIе байракх еннай цу коллектива.

А. НОСОВА,
промысла инженер-экономист.

Сурга тIа: мастер В. Шевченко керте латта коллектив.

И. ПЛИЕВА сурт.

Керда техника буровойшка

Укх тIеххьарча шерашка, мелови тIоанашка дуккха мехкдаьтта доалла моттигаш лахарца дувзаденна, скважинаш кIоаргагIа яха езаш ба Нохч-ГIалгIайчен буровикаш. Скважинай юкъера кIоаргал 1957 шера 2000 метр хинначара 1960 шера 3000 метрага кхаьчай. Скважинаш кIоаргагIа яхарга хьежжа шортагIа чудода бурув, халагIа хиннад инструмент Iочуухийташ а хьалтIайоахаш а деш дола балхаш.

Ерригача ханах 17 процент йола календарни ха инструмент Iочуухийташи хьалтIайоахаши деча балхашка дIайода, еррига бурув тохарга шийга дIайодар 10—12 процент мара йоацача метте.

70 процент йола ха дIайода инструмент Iочуухийтачеи хьалтIайоахачеи хана деш долча буровойшка эггара халагIча кулгащцеи машинно-кулгащцеи деча балхашка.

Цудухьа геттара лоархIаме декхар да инструмент Iочу-хьалтIа йоахача операцешта, турбашца скважинай пен-оагIош чIоагIдеш деча балхаштеи скважинаш яхарца дувзаденна гIоновкъостала деча балхаштеи комплексни механизаци елга.

Инструмент Iочу-хьалтIа йоахаш а гIо-новкъостала а деча халача балхашта механизаци е лаьрхIа йола керда техника юкъейоалаяьй 1958 шера денз мехкдаьтта доахачеи газовии промышленноста Управлене бурув деттача конторашка.

ХIанз вай дукхагIа йола буровойш Iалашъяьй МСП-2 яхача механизмашца, лакхе вагIача болхлочоа лаьрхIа йолча лифтаца, бурув чудоалла турбаш дIатIахьувзаеш а хьахьувзаеш а долча дIоагIашца, буровой насосий клапанашта йолча гидросъемкашца, кхыча техникаца.

Цхьайолча механизмаша баьча балхага хьежжа хов уж механизмаш балха дика миштай а керда техника юкъейоалаярах мел пайда боал а.

МСП-2 яхар фу механизм я аьлча, из я скважинаш чура хьалъяьха свечаш подсвечникашка оттаелга дикка аттача доаккхаш а сихдеш а йола устройство. Из механизм «Гипронефтемаша» оттаяьча конструкцех хьаяь а Грознефта буровикийи машиностроителийи коллективо дакъа а лоацаш тоаяь а производствана юкъейихьа а я. МСП-2 1956 шера арахеца йолайир Грознерча Центральни ремонтно-механически заводо.

Хьалхарча образецашта буровойшка тохкам бича гучадаьлар, бурув деттача бригадо хьегаш дола къа дикка аттача доалаш хилар а инструмент Iочу-хьал тIа яхара процесс тоъал сихлуш хилар а.

Кхычарга хьежача маьха дарегIа хиларо а производстве лелаяра аттагIа хиларо а йиш хилийтар массайолча буровойшка хIана оттаяц аьнна из механизм оттае. Тоъал дукха кхыча экономически районашка а дIаяхьийтай уж механизмаш.

Инструмент Iочу-хьалтIа йоахача МСП-2 яхача механизмо болх беш яьккхача юкъагIа дикка опыт Iоаяьй грозненски буровикаша цо болх мишта бу хара гIулакха.

Тахан тешшаме ала йиш йолаш да МСП-2 яхача механизмана буровикаш раьза ба, аьнна.

Юххьанца бурув деттача турбаш тIахьувзаеш ПБК-1 яха дIоагIа дар. Из дIоагIа буровикаша чIоагIа могадеш да: из дайга да, бурув детта турбаш дIатIахьувзаяреи хьахьув з аяреи балхаш сих а ду аттача а доах цо. Цхьабакъда, кIезигдукха доккхий конструктивни кхоачамбоацараш доахкаш-м да из. Царех керттера кхоачамбоацар да круговой сухараш хувца хала хилар. Круговой сухараш хувцаш хилча 6 сахьат ха а йоаеш деррига дIоагIа вIашагIдаккха дезаш хул. Геттара сиха тишлу поршена сальникаш, каст-каста каглу зIанарах йоахка чархаш. Ротара кIалхара дIоагIа лакхал-лохал мел хила еза ха торо хилац.

Уж деррига кхоачамбоацараш дIа а даьха даь да ПБК-3 яха дIоагIа. Из ший конструкцега диллача чоалхане доацаш а балха тIа леладе атта а да. Цу дIоагIа тешшаме тIахьовзаю 3 1/2-гара 9 1/2-га кхаччалца диаметр йола турбаш. Цу тIа а круговой сухараша дукха ха йоаккх хувца ца езаш болх беш.

Республика промыслашка дика болх беш да АКБ-3 яха стационарни дIоагIа. ПКБ-3 яхача дIоагIа турбаш тIахьовзаяьчул тIехьагIа, цо кхы а айхийтагIа тIачIоагI а ю, хьамел а ю турбаш. Цхьадола кхоачамбоацараш дIадаьхачул тIехьагIа из дIоагIа чIоаггIа эшаш хилар, хIаьта хIанз Уралмашзаводо арахецача буровой установкай комплекташца цхьана серийно арахецаш а да. Белгалдаккха деза АКБ-3 яхача дIоагIа технически дикал тешшаме хIама хьалоацаш йола боаж ца хилар бахьан долаш лохлулга.

Турбаш тIайотташ-Iойоахаш, уж нийс а еш Iоеххкаш, буровойшка хьачукхухьаш, цигара юха хьаарайоахаш 12 КП-3 яха кхеста кранаш я, хIаьта буровикаша уж чIоагIа мога а ю.

Лакхе йийцача механизмел совгIа Нохч-ГIалгIайчен буровикаша шоаш конструкци оттаяьй грязеви насосий, металлически грязеви шлангий, гидромешалкай, эггара хьалха цар тохкам баьб зIамагIа йолча 12 ГР яхача кердача насосо болх мишта бу хьожаш, и. кх. дI.

Цу лакхехьа мел дийцачох цхьа соцам бе йиш я: уж ерригa механизмаш юкъеяхьаро йиш хилийтай инструмент Iочухьалтiа йоахаш ду балхаш кIезиг-дукха сихде, бурув деттача бригада хьега къа дуккха аттача даккха, производства культура лакхъе.

Скважина чу инструмент Iочуухийташ а хьалтIайоахаш а балхаш деча хана къахьегам аттача баккхара дош боккхача лоархIаме да бурув кIоарга тохара.

Цудухьа вай конструкторски организацешта хьалхашка оттаде деза зIамига диаметр йолча инструменташца болх беча хана пайда эца йиш хургйолча универсальни механизм а й комплекс хьаяра хьакъехьара дош.

Механизмаш хьаяра проект оттаеча хана лоархIам бе беза скважинай пен-оагIош къовлаш йолча турбай колонна чуйохийташ хьега къа аттача даккхара а уж балхаш дарга дIайода ха лоацъяра а.

М. КИСЕЛЬМАН,
мехкдаьтта доахачеи газовии промышленноста Управлене керттера механик.

Мартовски Пленума решенеш кхоачашъеш

Юрта боахама продукташ йоахилга укх гарггарча хана алсамдаккхара де дезараш дийцача КПСС ЦК мартовски Пленума решенеша дегаш гІоз а даьха, семилетка диълагІча шера доккхий декхараш тІаийцад Грозненски района ЦхьоалагІча мая цІерахча колхоза къахьегамхоша. Юрта боахама продукташ сихха алсамъяхара къаьстта чІоагІа къовсам лоаттабу кхашкара балхаш деш болча колхозхоша. Белгалдаккха деза шоай болх цар Пленума документаш ларде а лувцаш беш хилар.

Къаьстта дукхагІа уйла тІаяхийтай укх шера лаьттах дикагІа пайда эцара. БеркатегІа йола культураш дІайийча дика хьувкъаргйоллашехь цхьан шера тІайоала баьцаш дІа а ювш лаьтташ бизза пайда ца эцаш доадийташ моттигаш нийслора хьалхагІа. Нагахьа санна дІададахача шера цхьан шера юв баьцаш 1500 гектара тІа хиннаяле, укх шера уж дІаец 460 гектара тІа мара. Уж баьцаш кІезига дІаеро торо хулийтаргья дика лаьтташ ялаташта мукъа а доалийташ, дукхагІа пайда лургбола культураш дІае.

Культураш дІаювча лаьттай структура эргаяккхара даькъе Пленумо белгалдаьхарашка хьежжа дукхагІа дІаюв оаха беркатегІа йола культураш. Укх шера духхьала ялатийна лаьрхІа дІаюврггья 1445 гектар хьажкІаш, соахкарчул 300 гектар дукхагІа я уж.

Еррига хьажкІаш квадратногнездови хьисапе дІае лерхІ колхозо. Цу гІулакха хьалххе а кийчъяьй сеялкаш, хьажкІаш дІаера гІулакх Іомадеш йола курсаш яьха трактористаш кийчбаьб.

Бобови культураш хІанззе дІайийна даьннад тхо. Из болх дика вІаштІехьбаьккха чакхбаьккхар колхоза трактериста коммуниста Величко Федора. ХІанз баьца дааpаш дІадувш ба колхозхой. 24 гектара тІа уж культураш дІайийна а баьннаб.

Дика лел кхыдола бІаьстан кхашкара балхаш а. Уж балхаш дика дІахьу коммуниста Дадберов Шахран керте латтача тракторни бригада. 2492 гектара тІа тІоадал соцаяьй, 601 гектар бІаьстан лаьтта аьхад, 1800 гектара тІа макха баьккхаб, кхашка шортта моттигера удобренеш ехкай. ХІара агрегатах бизза пайда а эцаш ду шоай балхаш цу бригадерча трактористаша. БІаьстан балхаш дІадоладеннача хана денз дийнахьара норма тІехкхоачаш ца еш цхьаккха тракторист висавац.

Колхозе вІашагІъеллай сомийи баьца дааpийи бешамаш лелаю тракторни бригада. Доккхий балхаш даьд бригадо. Цу бригада бригадир ва коммунист Колпаков Василий Федорович. Сомий бешамаш лелаеча бригада укх шера 8 гектара тІа дІаегІай керда сомий гаьнаш, хІаьта 68 гектар сомашта бІаьсти де мел деза гІулакхаш даь а баьннаб уж.

Колхоза кхашка, сомий бешамашка, тракторни бригадашка, хьайбаш леладерий фермашка бІаргаго йиш я колхоза пропагандист Шагаев Евгений. ДІа мел кхаьчача чІоагІа дукха везаш тІаэц из къахьегамхоша. Нов. Шагаев воагІаш вайча царна хов цо шоашта керда хІама дувцаргдолга. Дика дІайовзийт цо къахьегамхошта КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш, юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш. Цу тайпара масалаш кхы дуккха а доаладе йиш я.

Иштта юрта боахама лоархІамегІа долча доакъошка тхоай коммунисташ дІанийсбеш колхоза болх вІаштІехьбаккха гІерт тхо. Цхьабакъда, цхьадола кхоачамбоацараш да тха цу лоархІамерча гІулакха юкъе. Ерригача торонех бизза пайда эцаргболаш вІаштІехьбаьккхабац болх. Колхоза правлене а парторганизаце а чІоагГІа уйла тІаяхийтай уж кхоачамбоацараш дІа а даьха мартовски Пленума хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашделга Іалашдара.

П. ПОДГОРНОВ,
колхоза парторганизаце секретарь.

Хlара Іаттагара 4000 килограмм шура йоаккхаргья

Даьхенна мамогга дукхагІа хьайбай продукташ ялара хьинаре къахьег семилетка диъла гІча шера Урус-Мартана района Предгорни опытно-хьоккама боахама шоллагІча отделене хьайбаш леладераша.

ДІадахача шера хІара 100 гектар лаьттанна лаьрхІа 350 центнер шура, 80 центнер дулх даьккхад цар, хІаьта укх шера кхы а доккхагІа толамаш даха а лерхІ.

Ца хьоабеш бита йиш яц соахка хІара Іаттагара 3000 килограмм а кхы совгІа а шура яьккха доярка ш Томилина Ольга, Солнышкина Нина, кхыбараш а. КПСС ЦК мартовски Пленумо юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхараш ханал хьалха кхоачашдара укх шера хІара Іаттагара 4000 килограмм шура йоаккхаргья аз, йоах доярка Томилина Ольгас.

Из декхар толамца кхоачашдара дика гІулакх ду цо шийгарча доаханна, хан-ханнахьа доакъар тел, хий меладу, иштта кхы мел эшар ду. Укх шера 25-гІа март тІакхаччалца 510 килограмм шура яьккхай Ольгас хІара Іаттагара.

В. ХАТУЕВ,
ВЛКСМ Урус-Мартана райкома инструктор.

СИХХА ДІАДУВРГДА ЯЛАТАШ

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра лоацца ча ханеи дикеи деррига бІаьстан балхаш чакхдаха лаьрхІа къахьег Шаьла районерча «Джалка» совхоза 6-ча отделене болхлоша.

Цу отделене юххьанца денз дІадоладаьд тІоадал соцаяра, лаьтта ахара, кхашка хиш декхара балхаш. Укх шера кердача хьисапе лаьттан структура эрга а яьккха, дукхагІа дІае лаьрхІад пайданера культураш — хьажкІаши свеклаи. 1220 гектара тІа дІаюврггья хьажкІаш, царех ялатийна лаьрхІа — 800 гектар. ХІара гектара тІара 50 центнер фуалъяьха хьажкІаши 250 центнер свеклаи яккха лаьрхІад цар укх шера. ХьажкІашта гІулакх де цига вІашагІъеллай 6 механизированни звено, хІаьта свеклана гІулакх де — 13. Звеношта кулгалдеш ба говза механизатораш. Укх шера еррига хьажкІаш квадратногнездови хьисапе дІае лерхІ цар.

БІаьстан балхаш лоацца ча хана чакхдаха лаьрхІад отделене механизатораша.

З. ГЕЛИСХАНОВ.

Ташкентски область. Сийнъенна латт Верхнечирчикски района «Политотдел» колхоза СССР Лакхехьарча Совета депутата Ли Любова бригада кхашка дІайийна хІамаш. ХьажкІаш дика хьалкхееш хиннар Никита Сергеевича Хрущева хьехамах бобови культураш хьалкхее йолаеннай.

27 гектара тІа дІайийнай хьалхара горох. Май бутт йистебоалаш хІара гектара тІара 40 центнерал кІезигагІа йоацаш горох яккха лерхІ цо. Азот а теха кийчдаьча цу лаьттан тІа хьажкІаш дІаюврггья. Колхоза специалисташа яьча расчеташа хьагойт сезон йистейоалаш хьажкІаш кхачаргйолгеи хІаьта юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 50—60 центнер фуалъяьха хьажкІаш йоахаргйолгеи.

Сурта тІа: бригадир Ли Любови, Социалистически Къахьегама Турпал колхоза председатель Хван Ман Гыми тІаьннача горохага хьожаш боахк.

К. РАЗЫКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДегІайоагІа колхоза экономика

ДІахо йодача хана юрта боахам дегІабоалабара КПСС ЦК мартовски Пленумо даьча кхайкарала жоп луш дика толамаш даха лаьрхІад укх шера Каргалински района «Октябра 12 шу» яхача колхоза къахьегамхоша.

БІаьсти хьалха дІаюв культураш — горох, ка бола ялат, гидуаргаш дІадийнад, хІанзале аханел совгІа йолча гурахьа йийнача культураште макха баьккхаб.

ХІанз чуийнна хьажкІаш, свекла, баьца дааpаш дІадера лаьтта кийчдеш, тоадеш ба колхоза механизатораш. Укх шера доакъарийна лаьрхІа 25 гектара тІа свекла дІаюврггья. Къаьстта цу культура терко ю оаха. Укх шера эггара хьалха дІаюв из. Цу гІулакха лаьрххІа хиш дийхкад, зябь кийчъяьй. ХІаьта свекла са доахкача хІамаех лораяра кхоачамболлаш гексахлоран яха дуст Іалашъдаьд.

Шерагара шерага дукхагІа юв колхозо хьажкІаш. Иштта, дІададахача шера 310 гектара тІа йийнаяле укх шера 460 гектара тІа юврггья уж. Цул совгІа цкъа ялат чуийцача 200 гектара тІа доакъарийна лаьрхІа юврггья хьажкІаш. Соахка юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 40 центнер фуалъяьха хьажкІаш чуийцар оаха, хІаьта укх шера 45 центнер чуэца а лаьрхІад.

Фу ду оаха тІаийца декхараш кхоачашдара?

Хиш дехкача лаьтта дІае кийчъяьй хьажкІаш, хІаьта 100 гектар хулача кхашка укх гарггарча хана хий дилла а лаьрхІад. Укх шера хьажкІаш лелаяра механизированни ши звено вІашагІъеллай. Цу звеношца дика опыт йолаш механизатораш ба. Масала, трактористаши комбайнераши Кутузов Виталий, Скрыпников Иван, Подлесный Виктор, Колотин Григорий, комсомольцаш Белоненко Юрий, Барышников Николай, иштта кхыбараш ба звеношца. Районе хьажкІаш лелаерий семинар хиннай. Цига баха хиннаб тха цхьабола звеной членаш.

БІаьстан балхаш лерттІа чакхдахара 2 навеснийи 3 тІехьаювзеи сеялка, 3 культиватор, силоса а ялатийна а лаьрхІа хьажкІаш чуэца комбайнаш кийчъяьй колхозе.

ХІанз хьажкІаш дІае еза кхаш тоадеш, кийчдеш ба механизатораш Петонов Георгии. Причинский Михаили. ХІара денна нормаш 120—150 процент кхоачашъю цар. Хьалха дІаюв ка бола культураш дІаювш чІоагІа къахьийгад трактериста Панков Максимеи сеяльщика Жаткин Николайси.

Хиш дехка ха хьатІаотталехьа еррига а система цІенье 3 скрепери 3 бульдозери кийчъяьй колхозо. ХІара дийнахьа хиш дехка харшаш цІендеча 30—40 саг хул болх беш. ХІанзале 15 гектара тІара кІотаргаш дІа а яьха лаьтта кийчдаьд хьажкІаш дІае.

КПСС ЦК Пленума решенешта жоп луш, дика толамаш даха лерхІ комсаш лелаераша а. ХІанзале еррига комсаш хьаьстай, аханел совгІа яраш хьалийихкай, иштта кхыдола балхаш даьд. Из болх беча дика къахьег нн. Лемешко, Чабанов, Левченко, Антонова керте латтача бригадаша.

Хьалха кхача кабуц лаьрххІа кийчдаьча лаьтта дІайогІа лаьрхІад нов. Шишморина керте латтача звено баьца дааpаш леладераша. Дика дегІайоагІаш латт цар парникашка дІаегІа помидорий рассада, бетта дуаргаш, хохаш, иштта кхыдола баьца дааpаш.

ХІанз колхоза беррига болхлой шоашта хьалхашка латта доккхий декхараш кхоачашдара къахьегаш ба.

В. ПЕТРОВ,
колхоза агроном.

ХАННАХЬА КИЙЧО ЯЬЙ

Доккхий толамаш даха лаьрхІад укх шера тха совхоза жа леладераша. 1-ча апреле денз дахка долалургда деррига жа. Жа дахкара кампани дика чакхъяккхара дика кийчо яьй воккхагІа волча жа Іуно Чертоев Темирсултана. ХІара бІаь жийна тІехьа 130 Іаьхар хьалкхебе, хІара устагІана тІера 3,2 килограмм тха даккха дош деннад цо. Из декхар толамца кхоачашдара дерригача жена шийй ханнахьа искусственни осеменени яьй. Эрше даьхкача жена шозза ю осеменени, цкъа хІа аьнна жий эрше боаггІашехьеи цхьа ди мара юкъе ца дутийташ шозлагІеи. ХьалххагІе а кийчъяьй помещенеш, хьаяьй Іоахарий чудоахкаде моттиг.

Къаьстта дика гІулакх ду нов. Чертоева дахка гарга гІертача жена. Іана тоъал гІожеи мошеи доакъар кийчдаьд, деррига доакъар ханнахьа тІа а эза жа чудоахкача помещенешта юххе латт. Хан-ханнахьа кхухь хий, концентраташ, тух, иштта кхыдола минеральни доакъар.

Кийчбаьб воккхагІа волча жа Іуно сакманщикаш а. Царех дукхагІа бараша из болх хьалха беш беце а инструктивни занятеш ю цо царца. ХьалххагІе а дІахайтад шишша Іаьхар берггболча жегеи, цар даьча Іоахарашкеи хьожаш малагІа хургва.

Жа дахкара гІулакх дика чакхдаккхара во кийчо яьяц воккхагІа волча жа Іуно Есиев Хасмахьмада а. ХІара 100 жийна тІехьа 130 Іаьхар хьалкхебе дош деннад цо. Бахкаргба аьнна цунна хийттачарел совгІа кхы а 12 жий бахкаьб цун Іулацарча жех. Царна тІехьа лел 19 Іаьхар. Сакманщикаша дика гІулакх дарах деррига Іоахарий лазар ца кхеташи тоаденнеи да.

Жа дахкилга дика чакхдаккхара жа Іушца Х. Есиевцеи Т. Чертоевцеи яхье а баьнна къахьегаш ба жа Іуй Акмурзиев Іаддал-Мажит, Кортоев Махьмад, Гардалоев Адам, кхыбараш а. КПСС ЦК мартовски Пленума материалаша дегаш гІоз а даьха жа дахкара кампани толамца чакхъяккха лерхІ цар.

М. БУЛГУЧЕВ,
МагІалбика зона «Ингушский» совхоза партбюро секретарь.

Заводе дикагІбараш

Семилетка диъла гІча шера доккхий декхараш тІаийцад Грознерча Центральни ремонтно-механически завода нов. Узумова кулгалдеча коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеча № 3 йолча цеха коллективо. Укх шера план 25-ча декабре кхоачашъе, дуккхача болхлошта шоллагІа професси Іомае, къахьегама овсарле 1 процент лакхъе, балха юкъе 12 рационализаторски предложени йоалае, рационализаторски предложенеш балха юкъекхьахьарца продукцега дІабода мах 0,5 процент лохбе лаьрхІад цо.

Уж декхараш толамца кхоачашдергхилар хьагойт укх шера хьалхарча квартале цеха коллективо даьхача толамаша. Квартальни план СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача денга кхоачашйир цо.

Къаьстта дика къахьегаш я балха йоккха говзал йолча воккхагІа волча мастера Калугин Василе кулгалдеча, мехкдаьтта оборудованена ремонт еча участка коллектив. Укх шера хьалхарча квартала план ханал хьалха кхоачаш а яь, планал совгІа буpув деттача эшача 3 насоса, 60 трубобура ремонт яьй, иштта кхыйола хІамаш яьй.

Даьхенна дукхагІа пайда балара, продукцега дІабода мах лохбара кердадараш балха юкъедоаладе гІерташ геттара чІоагІа къахьег цу участка рационализатораша. ХІанзале 10 рационализаторски предложени еннай цар, хІаьта царех 7 предложени балха юкъе а йихьай. Уж предложенеш балха юкъеяхьарах 10 эзар сом гаргга ахча кходаьд.

Цеха болх мамогга дикагІа вІаштІехьбаккхара дукха балхаш ду ерригача коллективо. № 1 йолча цеха коллективаца социалистически яхье а яьнна, 70 организационно - технически мероприяти белгалъяьккхай, царех 30 мероприяти балха юкъейихьай. Хьинаре къахьег цеха дикагІйолча Глухов Виктора, Ткаченко Николая, Латышев Григоре, Прыгунов Михаила кулгалдеча бригадаша.

ХІанз завода цехашта юкъе хьалха я № 3 йолча цеха коллектив, хІаьта дІа-юха тела ЦІе байракх а цунга я. Цхьабакъда, даьхача толамех тоъам хулаш яц из коллектив. ДІахо кхы а доккхагІа толамаш даха лерхІ цо.

Р. МАРХИЕВА.

ДИКА ДОЯРКАШ

Хьинаре къахьег семилетка диъла гІча шера Сунженски района Кирова цІерахча колхоза шурий-товарни ферма доярка ша гІалгІай мехкараша йиж араша Любаси Зинаси ПадиевгІар. Іурра денз сарралца бІаргаго йиш я уж колхоза ферме. Укх шера хьалхарча шин бетта хІара Іаттагара 392 килограмм шура яьккхай Любас. Цул дукха тІехьайисаяц Зина а.

КПСС ЦК мартовски Пленума материалаша дегаш гІоз а даьха, кхы а доккхагІа толамаш даха лерхІ цар март бетта. Дика гІулакх ду цу гІалгІай мехкараша шоаш леладеча доаханна. ХІара Іаттагара йоаккха шура кІезиг ца ялийтара къаьстта дика гІулакх ду цар доажаде доахан дІалехка кийчдеча бІаьстан деношка. Хан-ханнахьа доакъар тел, хий меладу, хІаьта каст-каста кІалхьарцар хувц.

— Хала дар тхона эггара хьалха доаханна гІулакх де долалуш, — йоах Зинас, — цхьабакъда халонех ца кхераш, гхоашта ца ховр дикагІболча дояркашка дІахоатташ, цар болх мишта бу хьожаш дІабихьар оаха тхоай болх.

Любайи Зинайи балха говзал хьаІомае ух хІанз Сунженски района кхыча колхозашкара дояркаш.

В. КУКСОВ.

Азербайджански ССР. Геокчайски района Калинина цІерахча колхозо укх шера Даьхенна 2600 тонн «кІай дошув» дала лаьрхІад. Боамби дІабера е еза кийчо яьй цига. Боамбена де деза гІулакхаш — дІабувлгеи чуэцалгеи — машинашца дергда.

Сурта тІа: кхашка болх бе араяла кийча я колхоза техника.

Я. ХАЛИЛОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

АГИТАТОР

Коммунист Николай Фомич Касьяненко — буpув деттача Карабулакски контора партийни организаце дикагІа болча агитаторех цаІ. Цо доккха дакъа лоац агитационно-массови балхаца, хан-ханнахьа хоам бу мехка, республика, шийй предприяте вахар чухь хиннача лоархІамерча хІамаех.

Коллективо сий ду цун буровойна тІавилла из хиларах даьца Іеш хІара буровикаца айххьаза а дег чура а къамаьл деховш вола агитатор из хиларах а.

Цкъа бурильщика Редьков Николая шийй новкъост Широкоступ Владимир лоткъавир цунга. ХІана? Лоткъавир Широкоступ массаза вахта дІаэца гоалундаь.

Агитатор сагота хьайзар: бригада коммунистически къахьегама сий дола цІи лелаеш я, хІаьта цу юккъе гІолла нийсделар ер гІулакх. Шаккхе коммунист а хилча, из гІулакх ишта хиларах теша хала дар.

Агитатора нов. Касьяненкос къамаьл дир царца. Бригадерча бурильщикаша шоайла вІаштІехьдаьккха хиннадар, вахта дІалуш йолча смена массаза а хьалхагІе буpув хьа а херж а белгалдергдолаш а, хІаьта иштта буpув детта турбаш вІашагІхеттача хьокхаш бола маркхал кийчбергболаш а. Берригача бурильщикаша тешшаме кхоачашдеш хиннад шоаш вІаштІехьдаьккхар, хІаьта Редьков Николай вицлуш хиннав — из-м динза даргдоацаш дацар а яхаш.

Агитатора чІоаггІа къамаьл а даь дІакхетавир Редьков. Бурильщика Редьков Николая кхетадир ше харц хинна хилар, хІаьта хІанз кхы лер тІара даьнна хІама а дац.

Буpув деттача цхьан бригадо шера 6 эзар метр мела кІалхарча тІоанашта буpув тохаргдолаш яхь лоацилга буровой мастера И. М. Бородацке бригада коллективо хьалхадаьккхача хана, агитатора Касьяненко Николая цу сахьате шийй бригада хьагул а яь, дІадийцар нов. Бородацке бригадо дІадоладаь гІулакх. ТІаккха бригада коллективо «Сунжанефта» буровикашта юкъе эггара хьалхагІа хьаллаьцар из гІулакх.

КПСС XXII-ча съезда исторически решенеш дІайовзийтара а шортта ха корайоагІа агитатора Н. Касьяненкона.

Бригаде хан-ханнахьа дешаш газеташ еш беседаш а я. Из дер ва агитатор коммунист Касьяненко Николай, лаборантка комсомолка Дашкевич Нина, бурильщик Редьков Николай, кхыбола новкъостий. Общественни а производственни а болх дика барах совгІата ВЛКСМ Сунженски райкома Сийлен грамота еннай комсомолкана Дашкевич Нинайна.

Буровой тІа мел эшар хилийтара йоакхо ю агитатора Касьяненко Николая. Басар хьекха, цІена я культбудка. Истола тІа дада журналаш: «Огонек», «Смена», «Крокодил», кхыдараш. Шоай библиотека я. Цу тайппара истола тІа латт «Рекорд» яха радиоприемник. Хьалтеха доахк йоазош: «Эггара хьалхара юрски скважина ханал хьалхагІа яьккха даргда вай!» «Укхаза болх беш я коммунистически къахьегама бригада». Хозача плакаташа тІахьехам бу семилетка ханал хьалха кхоачашъяра, цига я кхы тайпа гойтара агитаци а. Хан-ханнахьа араювл «Къахьегама листок».

Дика болх бу коллективо. Буровой бригадо даим кхоачашъю шийй планаш а социалистически декхараш а. Мартовски задани а цу тайппара ханал хьалха кхоачашъяь яьннай бригада коллектив. Цунах доккха дакъа доал агитатора коммуниста Николай Фомич Касьяненко.

Б. АЛЕКСАНДРОВ.

БІаьстан балхаш цхьатарра дац

Сихбенна бІаьстан балхаш деш боахк «Назрановский» совхоза болхлой. Аха дезача 7400 гектар лаьттах 3860 гектар аьхад.

Дика болх беш ба наьсархошта новкъостала баьхка Грозненски шурий совхоза механизатораш. Цу совхоза тракториста Асодулиев Або-Хьасана дийнахьа йолча нормах 7,4 гектар лаьтта аха дезача 14,5 гектар оах, деннеи буси 32 килограмм доагам а кходеш. Цул тІехьа ца вусаш къахьег Аьлти-Юртарча отделене тракториста Келоев Бахьауддина а. Иштта дика болх беш ба трактористаш Газдиев Бекьхан, Баркинхоев Суламбик, кхыбараш а.

Экажкъонгий- Юртарча отделене къахьегамхой горох дІайийна а баьнна коартолаш дІаювш ба хІанз. ХІанзале 27 гектара тІа коартолаш дІайийна а баьннаб уж. Цу отделене звеньевой волча А. Албогачиева дош деннад 1962-ча шера 200 гектарах хІаране тІара 55 центнер фуалъяьха хьажкІаш, хІаьта хІара гектара тІара 120 центнер коартолаш яха. Шийй участок хІара гектара тІа 12 тонн органически удобрени а йилла дика тоаяьй цо.

Цхьабакъда, иштта дика лелац бІаьстан балхаш совхоза цхьайолча отделенешка. Масала, Пхьилекъонгий-Юртарча отделене геттара во ду бІаьстан балхаш. Е еззача тайпара ремонт яьяц юртбоахама инвентара. Цу гІулакха бехке ва хьалха отделене хинна управляющии хІанзара тракторно-полеводчески бригада кулгалхо Котиев Салмани. Отделенерча 18 тракторах хІара денна болх ца беш латташ 7—8 хул. Беча балхага хьожаш бац совхоза специалисташ. Цудухьа бе беззача тайпара болх бац цхьаболча механизатораша.

Іаьлий-Юртарча отделене аха дезача 660 гектар лаьттах 130 гектар мара аьхадац. Цудухьа тамашийна хІама дац хІанз а цига коартолаш дІае бола ца балар. Из гІулакх дика довз совхоза кулгалхошта, цхьабакъда, деш хІама-м дац.

О. КОДЗОЕВ,
(тха собкор.).

Москва. 26-ча марта Йоккхача Кремлевски Двореце советски композиторий кхоалагІа Ерригсоюзни съезд хьайиийлай.

Сурта тІа: съезда делегатий группа (аьрдехьара аьттехьа) Ю. Шапорин, Д. Кабалевский, Д. Шостакович, Т. Хренников.

В. ЕГОРОВЕИ,

А. КОНЬКОВЕИ сурт.

ТАСС фотохроника.

СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий Министерства .заявлени

Советски правительствас Алжирски Республика де-юре Ханна йола правительство (ВПАР) лархІарах, французски правительствас заявлени яьй. СССР правительства даь уж гІулакхаш Францена цатоам бе дича санна хьахьокха гІерт из. 26-ча марта кепа техача французски МИД-а заявлене тІа аьннадар, французски оагІонна хетачох посолашта нийсса франко-советски гІулакхаш дІахо дахьа вІаштІехьа а дац, хІаьта СССР-ера Франце посол консультаци яр духьа Париже цІа а вех, аьнна.

СССР кхыча мехкашцарча гІулакхий министра декхараш кхоачашдеча В. В. Кузнецова Советски правительствас шийга аларах Москвера французски посол тІа а ийцав, алжирски дешах Советски Союзо лаьца никъ цунга дІа а бийцаб, хІаьта цу хьакъехьа леладечох Советски правительствана хетар дІа а аьннад. Цу тайппара заявлени яьй Францерча СССР посола С. А. Виноградова французски кхыча мехкашкарча гІулакхий министрага М. Кув де Мюрвилга.

Французски оагІонга дІааьннад Советски правительство чІоаггІа цец ца яьлча ялац французски правительствас леладеча гІулакхех, аьнна. Цу дерригане а уйла йича гуш да, Франце правительство е ца кхийттилга е Францеца доттагІлен гІулакхаш масса а тайпара чІоагІдара йола Советски правительства пайдане уйлаш йоаггІача тайпара ца лоархІилга. Советски Союзе дерригa а дора французски а алжирски а халкъаш раьза а хургдолаш алжирски гІулакх переговорий наькъаца Франце къоастадара.

Советски Союза ВПАР-цара гІулакхаш керден цІаьхха хиннеи хІама да, аьнна хета дагІацар французски правительствана, йоах СССР МИД заявлене тІа. Советски правительства дуккхаза яьхад, алжирски халкъанна хетари цун хьашташи бокъонца Іалашдер, цун кортамукъалеи лоІами баккхара болча къовсама кулгалхо духхьала цхьа ВПАР лерхІ ше, яхаш.

Алжире тІом сецарахи соглашенешта кулгаш яздарахи моаршал а хоатташ, йоах заявлене тІа, оаха тхоай доттагІлен уйлаш дІахойт алжирскичунга санна французски а халкъага. Бокъонца аьлча СССР-о де-юре ВПАР лархІар цхьанна а тайпара Францена духьала нийсдаь дац.

СССР МИД заявлене тІа белгалдоаккх, алжирски дешах СССР-о лаьца никъ Франценеи французски халкъаи цатоам баккхар духьа лаьцаб яхаш хеталургда Францеи СССР-еи шоайла леладу гІулакхаш телхача бакъахьа хетачоа, яхаш.

СССР де-юре ВПАР лархІарах французски правительство леладу гІулакхаш франко-советски гІулакхаш толхадар духьа мара кхыча тайпара кхетаде йиш яц. Советски правительствана белгалдаккханза даргдац аьнна хет, СССР-аи Франценеи юкъера гІулакхаш талхарахи цул тІехьагІа хург мел долчохи бола беррига бехктокхам французски правительствана тІабужилга.

(ТАСС).

БІаьсти. И. ПЛИЕВА фотоэтюд.

КЪОНАЧА ТАЛАНТИЙ СМОТР

Грозне хиннача шоллагІча традиционни массовикий-затейникий смотре дакъа лаьцад города массайолча районашкарча 250 совгІа волча саго. Соахкарчул кхозза дукхагІа хул уж. Яхье баьннараштa юкъе хьалхара моттиг хьожаяьй Заводской района. ХІаьта школашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай Ленински района № 19 йолча юкъерча школа, шоллагІа — Заводской района № 50 йолча юкъерча школа. ДІадахача 1961 шера смотре вІалла дакъа ца лоацаш хиннача Старопромысловски районо укх шера городской смотре 26 саг вайтавар.

Массехк шу мара дац городерча школашка «зІамига третьяковски галереяш» вІашагІъеххка, цхьабакъда дукха балхаш даьд школаша. №№ 2, 21, 52 йолча юкъерча школашка хьайиийлача третьяковски галереяшка художественни советаш вІашагІъехкай, экскурсоводаш ба болх беш.

Массарел сакъердамегІа а лоархІамегІа а хилар сцена тІа къонача талантaша хьахьекхар. Укх шера 23-ча марта денз 27-ча марта кхаччалца хиннай дешархой художественни самодеятельноста городской смотр. ХІара районо сакъердаме тайп-тайпара программа кийчъяьяр смотра. Программацарча тайп-тайпарча жанраша, культура лакха йолаш хІара номер хьахьокхаро, самодеятельносте дуккхача дешархоша дакъа лацаро хьахьекхар хьехархой коллективашеи комсомольски организацешеи дика къахьийгалга.

Къаьстта дика кийчъеннаяр Ленинскии Заводской районашкарча школай художественни самодеятельноста коллективаш. Дика кийчъяьяр № 21 йолча юкъерча школа самодеятельносто «Даьхе, Ленин, Парти» яха сюита. Цига дакъа лаьцар 300 дешархочо. Дика лайзар № 20 йолча школа эггара зІамагІа бола самодеятельносте дакъа лаьцараш, шоаш оттаяьча «Ловзоргаш» яхача сценке. Хозеи дикеи дар «ЦІе кийнг» яхача балетера фрагменташ оттаяьча № 18 йолча юкъерча школа балетни группа даь халхар.

№ 7 йолча школа кІаьнкаша даь салтий халхари № 18 йолча школа дешархоша даь урожайни сюитеи дицлургдоацаш дика кийчдаьдар.

Ужжамо кхы дуккха а дика хІамаш дувца йиш я смотрах. Цхьабакъда, цхьайолча самодеятельни коллективаша шоай йолча торонех бизза пайда эцаш кийчо яьцар смотрага. Соахкарчул эсалагІа кийчъеннаяр хоровой коллективаш, духовой оркестраш.

Р. САМСОНОВА,

ВЛКСМ Грозненски горкома инструктор.

Доазол дехьара

Кеннеде пресс-конференци

ВАШИНГТОН, 30 март. (ТАСС). Селхан телевиденега гІолла хьахьекхача пресс-конференце президента Кеннеде, Женевски совещане хьакъехьа паччахьалкхен секретара Раскеннача отчетага хьежжа, аьлар, ядерни герза деш дола тохкамаш соцадара хьакъехьара договор дарга бодача наькъ тІара керттера духьале инспекце проблема я аьнна.

Атмосфере ядерни тохкамаш делга юхадоладергдий ВІашагІкхийттача Штаташа, аьнна шийга деннача хаттара жоп луш, президента аьлар, 2-ча марта аз яьххача тайпара юс правительства позици, вешта аьлча апрель бетта тохкамаш де лаьрхІа я США.

Малхбузен Берлина хьакъехьа хиннача советско-американски къамаьлах лаьца шийга даьча хаттара президента Кеннеде жоп делар, из проблема саготеи лоархІамеи хилара бе боаггІача тайпара мах бац ВІашагІкхийттача Штаташа. Цо яхачох, кхераме гІулакх юкъе ца далийтар духьа переговораш е гІерт ВІашагІкхийтта Штаташ.

Американски журналиста Стюарт Олсопа ше интервью луча хана ВІашагІкхийттача Штаташа ядерни тІом хьалхагІа болабергбола хьалаш нийсдала тарлу аьнна, ше яьча заявленена дух тІа воаккхилга дийхар президентагара.

Кеннеде аьлар, аз яь заявлени, кепа йоазон гІулакхашта волча КІайча цІен секретара Селинджера хьалхагІа лаьрххІа белгалдаьккхача тайпара, ВІашагІкхийттача Штатий «традиционни позици» керда яккхар да.

Малхбузен позици —керттера тормоз

ЛОНДОН, 30 март. (ТАСС). ДукхагІа дола ядерни лелхамаш хІанз гучадаха йиш йолаш да йолаш йолча средствашца, аьнна яздаьд кІиран цкъа арадувлача «Трибюн» яхача лейбористски газето, ядерни герза деш дола тохкамаш соцадара хьакъехьа яь соглашенеш кхоачашъяра тІахьожам лоаттабелга Іалашдергдац лелхамаш гучадахара йолча къаман средстваша, яхаш даьсса хабар дувцача малхбузехьарча державай викалашта критика а еш. ТІахьожам лоаттабе йиш хилар шоашта ховшшехьа къайла а кхухьаш, йоах статья тІа, малхбузехьарча викалаша цу тайппара йоккхийча державаша цІаькха ядерни бомбаш лелхийта йолаш мегаш бола кхерам тІабахь. Из позици керттера тормоз лоархІ «Трибюно» Женеве вІашагІкхийттача герз дІадаккхара йолча 18 паччахьалкхен Комитета балха тІа.

Женеверча совещане дувцача деша США-и Англии юхаяла ца тигар, йоах «Трибюно», США правительство атмосфере ядерни тохкамаш де лаьрхІа хилар а Великобритане цу гІулакха Рождество яха остров яла кийча хилар а бахьан долаш да. Уж лелхамаш, йоах «Трибюно», сихдаь герз хьадаргахьа боаккхаш бола керда гІа, тІемага бодача новкъа боаккхаш бола гІа хургба.

ДІахо «Трибюно» йоах, США правительствага кхы толашагІа йола политика лелаяйта могаргдац Англена ший американски даьга ладувгІаш из мел йолча хана.

ТІА-ТІА ЧІОАГІЛУШ ЙОАГІА ФРАНКИСТСКИ РЕЖИМАНА ЕШ ЙОЛА ДУХЬАЛЕ

ПРАГА, 30 март (ТАСС). «13 апрелера денз 15 апреле кхаччалца Риме хургйолча, испански халкъа кортамукъале бахьан долаш лоаттабеча къовсама дунен халкъашта юкъерча конференцех дунен халкъашта юкъерча барт-цхьоагІон йоккха манифестаци хургья. Цо хьахьокхаргба кортамукъале бахьан долаш испански халкъо лоаттабеча къовсамцара безам а оагІув а», — аьлар Праге хиннача конференце къамаьл даьча Испане Коммунистически парте политбюро члена Сантьяго Альвареса. Цунах хоам бу Чехословацки телеграфни агентства.

Ерригача Испане тІа-тІа чІоагІлуш йоагІа Франко режимана еш йола духьале, йоахар дІахо Альвареса. ДІадахача шера алхха хьалхарча итт бетта 138 демонстраци а бунт а хиннай цига алапеш лакхделга, забастовкаш е бокъо лулга, профсоюзашта паргІато лулга дІадехаш.

Промышленни болхлоша лоаттабеча къовсамах хьакхийттаб студенташи ахархойи а, къаьстта а помещикий доалахьа йоккхий моттигаш йолча областашка бахараш. Университеташка шоай демократически организацеш хила шоашта бокъо лулга дІадехаш бола испански студенташ массаза а раьза боацаш болга эггара дикагІа хьахьокхаш яр Барсемона университете хинна протеста демонстраци.

Эггара йоккхагІа йола духьален болама организаци я, аьлар Сантьяго Альвареса, массе тайпа наха хьаллоацаш йола Испане Коммунистически парти. Франкистски режимо мелла чІоагІа низаш дойя а кагъергьяц цун чІоагІа организаци, цун членийн майрал, йизза котало яккхалца йолча хана къовсам ца сацийта лаьрхІа уж хилар.

США ПОСОЛ — АРГЕНТИНЕ ХИННАЧА «ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЕРЕВОРОТА КУЛГАЛДАЬР»

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО, 30 март. (ТАСС) Бразильски кепа йоазон тайп-тайпарча органаша цхьатарра дувц, дукхагІа Аргентине паччахьалкхен переворот елга хьалхадаьхар США я, яхаш.

«Жорнал до Бразил» яхача газето белгалду, переворот яра бахьанех цаІ Пунта-дель-Эсте хиннача кхыча мехкашцарча гІулакхий министрий совещане аргентински делегаце лаьца позици хилар.

Буэнос-Айресера США посол Роберт Маклинток мара кхы саг вац, язду «Лута демократика» яхача газето «Аргентинана духьала тийшаболх вІашагІболлара бехке вар. Паччахьалкхен переворот еча кулгалдаьр из ва». КІиранна цкъа арадувлача «Новос румос» яхача газето язду, Аргентинера тІема переворот — из «цу мехка эттача политически кризисана нийсача балхаца юкъегІортар». Цо «хьахьокх ерригача Америкага, доллараш лургда яхача американски дешашта тІехьайоагІар фу демократи» я.

ЦХЬА ДЕЗАЛ САННА

Электрически гургало хоам бир урок йолаяларах. Наьсарерча зооветтехникума цхьан йоккхача сийрдача аудиторе дІайолалу урок. Аудиторе ба Грознерча медицински училища филиала дешархой гІалгІай мехкарий. Цхьа дезал санна барт тайна ба уж. Хьехархочо керда тема хьех: «Кхерамерча микробий морфологи».

ТІаккха хаттар оттаду ерригача класса хьалхашка. Дуккханеша кулгаш урагІдохийт.

— Озиева Аза! — цІи йоаккх хьехархочо хоза Іаьржа ши бІарг болча йиІий.

Цо телача хьаькъалерча жопаша хьагойт керда урок дешархоша дика кхетаяь хилар. Шоаш керда урок дика кхетаяь хилар гучадоаккхаш жопаш тел кхыболча мехкараша а. Занятеш йистеяьннай. Цхьабараша коридора чу хьалтеха йоалла объявлени еш: «Тахан концерт хургда!». ШоллагІбараш репетици е болх.

...ХьатІакхаьчар сайре. Клуба сцена тІа воал аккордионист Торшхоев, фельдшерий группа староста Озиева. Цо доаккх «Поездаш» яха илли. Сцена тІа бовл цун новкъостий Хаштырова, Гагиева, Гойгова, иштта кхыбараш. Хоза ког а ловзаш гІалгІай халхар ду цар.

Царга хьеж филиалера дешархой, хьехархой, студенташ, цхьаболча мехкарий даьй-ноаной. Цар дог гІоздоах сийрдача вахара новкъа баьннача мехкараша.

А. БУЛАНКИН,

Наьсарерча зооветтехникума хьехархо.

Семилетка диълагІча шера хьинаре къахьег Горпромторга модай ателье коллективо. Март бетта план 116 процент кхоачаш а яь, планал совгІа 2800 сома продукци арахийцай цо.

Къаьстта дика къахьийгад закройщикаша А. Петросяна, А. Танчица, А. Арутюняна, мастера Т. Алмазовас, дуккха кхыбараша а.

Сурта тІа: дикагІвола закройщик А. Арутюняни мастер Т. Алмазоваи.

И. ПЛИЕВА сурт.

Халкъа театра керда толам

Самардийнахьа Грозне Нурадилова Ханпаший цІерахча Нохч-ГІалгІай драматически театре оттайир Наьсарен халкъа театро ше тІеххьарча хана кийчъяь, театра режиссера Бокова Ахьмада язъяьча «Къахьачох мотт ца кхийтача» яхача пьесах йола керда спектакль. ДІаяхача замах юхедиса зуламера гІулакхаш — дукха истий кхувлар, хьаьнала къахьега безам ца хилар, къаракъаш мелаш, спекуляци еш бІеха никъ лелабар да спектакла тІа бег а доахаш дувцараш.

ЧІоагІа раьза хинна тІаийцар грозненцаша из спектакль. Из театра коллектива керда толам ба ала йиш я.

С. СУЛТАНОВ.

Хкетамца вІаштІехьбаккха торговле штате йоацача отделий болх

Бахача нахага эш-эша товараш дохкара гІулакх тоадара дика новкъостал ду вай республике вІашагІъехкача торговле штате йоацача отделаша. Штатерча отделашта меттел хьаяьй уж штате йоаца отделаш. Духхьала штатерча отделий моттиг хьалаьца ца Іеш, штате йоацача отделаша торо хулийт дукккхача наьха опыт, кхетам торговли тоаяра оарцагІа баккха. Торгови организацештеи предприятештеи тІахьожам лелабаь ца Іеш, царна шоашкара дикка гІо а ду штате йоацача отделаша. Паччахьалкхен аппарата функцеш кхоачашъяра, шоай лоІамеи мах боацаши къахьегамхой юкъеозара хьакъехьара ленински идея чакхъяккхаргахьа боаккхаш бола гІа ба штате йоаца отделаш вІашагІйохкар.

Городскойи районнии исполкомашка вІашагІъехкача штате йоацача отделаша хІанзалехьа а дикка Іомадаьд торгови организацейи предприятейи балха тІахьожам лоаттабара гІулакх, яйзай цар экономика. Алхха торгови предприятей балхага хьажарах кхоачам а ца беш, товараш хьакхухьийтача организацешца а балхаш ду штате йоацача дукккхача отделаша, уж товараш дикагІа хилийтара.

Ший болх дика бу Грознерча Заводской райисполкоме вІашагІъеллача штате йоацача отдело. Шовзткъа шера торговле болх баь вола пенсионер Макар Манукьян керте а волаш 1961-ча шера вІашагІъеллай из отдел. Отдела чуйоагІаш кхоъ секци я: кхачан, промышленни, общественни питане. Цу секцешта керте латт из болх дика бовзаш бола пенсионераш Д. И. Фанталов, А. И. Малоповский, Т. И. Горковенко. Цу отделе хьинаре болх беш ба хьалха котельщик хинна пенсионер А. А. Соколов, мехкдаьтта чакхдоахача заводе оператор хинна П. В. Бабкин, иштта кхыбараш.

Заводской райисполкомо чІоагІъяьча положенех, къаьстта оттаяь план а йолаш бу штате йоацача отдело ший болх. Отдела балха планаш цхьацца кварталa увттаю, хІаьта уж планаш хьажа а хьеже райисполкомо чІоагІъю.

Укх шера хьалхарча кварталерча балха плана юкъедолхаш хинна дешаш ераш дар: района торгови организацешеи предприятешеи товараш дохкара планаш кхоачашъяра итогаши 1962-ча шера социалистически декхараш тІаэцари; товараш лоаттадеш йолча предприятеша ший ханнахьа уж хьаахийтар, ийдархой конференцеш вІашагІйохкилга. Плана тІа иштта белгалдоаккх, малагІа предприятеш я тохкамбе лаьрхІараш, малав тохкам бергбар, материалаш кийчъяра бехктокхаме малав, моллагІа а де лаьрхІа гІулакх маца де деза, иштта кхыдараш а.

Оперативни гІулакхаш къоастадара хІара денна райисполкоме дежурнеш хул общественни отдела болхлой. Дежурнешта хьожадаь депутатски цІа да райисполкоме. Бокъонца график а йолаш, хІара денна Іуйрийна 9 сахьат даьлча денз 12 сахьат даллалца хул дежурни. Отдела членашка бетта цкъа-шозза мара аргІа кхачац дежурни хила.

Торговле штате йоацача отдело оттаa даь, Заводской райсовета исполкомо 1961-ча шера шозза дийцар укх тайпара дош: районе бахача нахага маькх, хьоарах яь кхыйола хІамаш, шура, дулх, чкъаьрий, иштта кхыдола товараш дохкара болх мишта латт, из болх дикка тоабара фу де деза.

Торговле балхацара кхоачамбоацараш, сакхаташ белгалдаьха ца Іеш, уж кхоачамбоацараш хулийта бахьанаш лехаш, уж ца хилийтара фу де деза хьожаш лелабу штате йоацача отдело ший болх.

Торговле балха кІоаргга духтІа а йоалаш, шийна еннача бокъонех лерттІа пайда а эцаш болх беш хилча, торговле штате йоацача отделех мел боккха пайда боал дика хьахьокх нов. Голубев керте а латташ Ленински райисполкоме вІашагІъеллача штате йоацача отдела балхо. 1960-гІа шу чакхдоаллаш мара из отдел вІашагІъеллаеце а, ший балха дизза доал дергдолаш из хилар дІахайнад тикашка, столовешка латтача болхлошта. ДІадахача цхьан шера цу отдела членаша болх техкаб 56 тика, 7 столове, торговлеи общественни питанеи 30 предприяте.

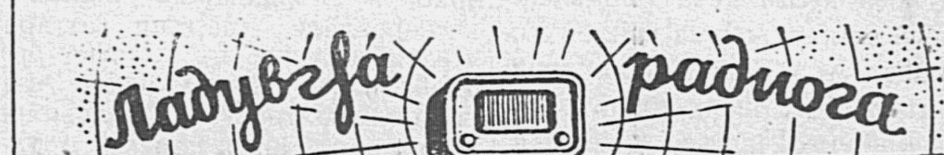
Штате йоацача отдело отта а даь, соахка 21-ча декабре советски торговле бокъонаш телхаяра хьакъехьара дош дийцар къахьегамхой депутатий Совета Грозненски городской исполкомо. Советски торговле принципаш телхаераштa чІоаггІа бехк белга торгови организацей кулгалхошта тІадиллар городской исполкомо.

Дуккхача наха дакъа а лоацаш, торговлеи общественни питанеи предприятей болх тохкилга дика леладу Грозненски городской исполкома штате боацача торговле инспектораша Хачатурова, Крепа, иштта кхычар а. Цу тайпара тохкамаш къаьстта дика вІаштІехьдоах нов. Голоусенкос.

Советски торговле культура лакхъяра мел эшача товарашца къахьегамхой Іалашбара даькъера деррига кхоачамбоацараш мамогга сихагІа дІадахара, торговлеи общественни питанеи болх массе оагІорахьара а геттара дика тоабара тІаберзабаь хила беза торговле штате йоацача отделий болх. Даиман тІахьожам а лоаттабеш, болхлошта, гІулакхерча наха, колхозхошта, цар дезалашта маэшшара столовей, кафей, буфетий, тикай, ларекий болх тоабара гІо делга — ишта да торговле штате йоацача отделашта хьалхашка латта керттера декхар.

А. ШУАИПОВ,

Нохч-ГІалгІай торговле министра заместитель.

1 апреле: 7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор; 7.30 — ашарий антракт; 7.35 — «Ленинан некъ» газета обзор; 7.50 — хоамаши передачай программеи; 8.20 — «Сердало» газета обзор; 8.35 художественни самодеятельноста концерт; 16.00 — пионераштеи школьникаштеи передача (эрсий меттала); 16.20 — доттагІлен доккха концерт; 17.04 — театр микрофона хьалхашка Нурадилов Ханпаши цІерахча театро оттадеча «Саг йоалзяр» яхача пьеса монтаж.

УКВ

9.15 — «Карл Маркс» — радиотрелоги (хьалхара дакъа); 10.18—«Докорупо яхача мехка доктора Глобуса яь тамашийна путешестви» — пионераштеи школьникаштеи передача; 18.30 — «Тамашийна хІама — комсомольски шераш» — передача; 19.20 — «Сакъердаме оагІош хьаеллаш» — эстрадни концерт; 19.49 — нохч-гІалгІай ашараш; 20.33 — «Поцелуй Чаниты» яхача оперетта монтаж.

2-ча апреле: 6.50 — хоамаши передачай программеи; 7.15 — «Тха микрофона хьалхашка...» — передача (эрсий меттала); 16.00 — нохч-гІалгІай ашарий концерт; 16.25 — «Вай лоалахой болча» — передача (гІалгІай меттала); 16.40 — керда хоамаш (гІалгІай меттала); 16.50 — промышленноста болхлошта передача (гІалгІай меттала); 17.05 — керда хоамаш (нохчий меттала); 17.20 — «РадиоладувгІархой письмоех» — передача (нохчий меттала); 17.35 — ашарий антракт; 17.40 — «ЦІенхашта юкъера дІадаха деза тІехьадиса гІулакхаш» — передача (нохчий меттала); 18.00—керда хоамаш (эрсий меттала); 18.15 — «Кердача техникана шерра никъ» — беседа (эрсий меттала); 18.30 — Нохч-ГІалгІай АССР-а заслуженни артиста, композитора Халебский Александра музыка.

УКВ

9.15 — «Коммунизм — вай байракх я» — радиокомпозици; 9.51 — школьникашта лаьрхІа музыкальни передача: — балет «Золушка»; 10.18 — Брамса соната; 10.44 — Александрова цІерахча ашарийи халхарийи Краснознаменни ансамбла выступлени; 19.20 — нохч-гІалгІай ашарий концерт; 19.57 — «Савильский цирюльник» — опера.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цІерахча кинотеатре. Йоккха зал — **«Вай юкъара доттагІа»**

Долалу: 10, 12.20, 2.40, 5, 7.20, 9.40.

№ 1 йола зІамига зал — **«Вай юкъара доттагІа».**

Долалу: 8.30, 10.50, 1.10, 3.30, 5.50, 8.40, 10.30.

№ 2 йола зІамига зал — **«Фанфан Тюльпан».**

Долалу: 9, 11, 1, 3, 5.10, 7, 9.

№ 3 йола зІамига зал — берий сеанс — **«ЙиІиго да лех».**

Долалу: 9.30, 11.30.

«ЙиІий бІаьсти».

Долалу: 1.30, 3.35, 5.30, 7.20, 9.30.

Город Грозне, Тамански улицагІа, № 77 йолча цІагІа вахача **Василиади** Авраам Еврипидовича суде деннад город Грозне, Мира улицагІа, 59-ча цІагІа яха **Василиади** Матрена Григорьевна йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Заводской района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦІеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикан, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цІерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ03065. Заказ № 1930.